ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК

5 динара

БРОЈ 1285

13. 8. 1976. ● ИЗЛАЗИ ПЕТКОМ ● ГОДИНА XXXVII

КОМПЛЕТАН СТРИП КРАЉ ЏУНГЛЕ

НМ

Ripley

Веровали или не!

ВИЛИЈАМ БАКЛИ

КОЈИ ЈЕ 1803. НАПУСТИО ЈЕДНУ БРИТАНСКУ ЕКСПЕДИЦИЈУ У АУСТРАЛИЈИ, ЖИВЕО ЈЕ 32 ГОДИНЕ С ДОМОРОЦИМА И ТОЛИКО ИМ СЕ ПРИЛАГОДИО ДА ЈЕ ПОТПУНО ЗАБОРАВИО СВОЈ МАТЕРЊИ ЈЕЗИК.

ЦРВЕНА ПЛАНИНА

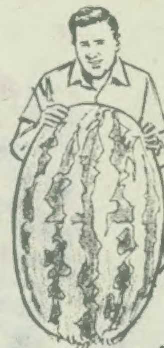
У БЛИЗИНИ УРЕЈА (КОЛОРАДО) ЈЕДНА ЈЕ ОД ТРИ ПЛАНИНЕ ЧИЈА ЈЕ БОЈА НАВЕЛА ШПАНЦЕ ДА ЧИТАВУ ОБЛАСТ НАЗОВУ „КОЛОРАДО" ШТО ЗНАЧИ „ЦРВЕНА".

ЈЕДНА

ГРЧКА ВАЗА

ПРЕДСТАВЉЕНА НА ЈЕДНОЈ СЛИЦИ КОЈА СЕ ЧУВА У БЕРЛИНСКОМ МУЗЕЈУ ОТКРИВА НАМ ДА СУ ЈОШ У 7. ВЕКУ ПРЕ НАШЕ ЕРЕ ЉУДИ ЗНАЛИ ЗА ИГРАЧКУ ЈО-ЈО!

ЛУБЕНИЦУ

ТЕШКУ 80 КИЛОГРАМА ОДГАЈИО ЈЕ ЕДВАРД ВИКС ИЗ ТЕРБОРОА (САД).

ЧУВЕНА ПАЛАТА

АЛКАСАР

У ТОЛЕДУ БИЛА ЈЕ 9 ПУТА ПОТПУНО УНИШТЕНА У ПОЖАРУ.

ПЛАВОКРИЛА ГУСКА

МОЖЕ СЕ НАЋИ САМО НА ВИСОРАВНИМА ЕТИОПИЈЕ И НИГДЕ ВИШЕ НА СВЕТУ.

ЈЕСТЕ ЛИ ВЕЋ ЧУЛИ ДА...

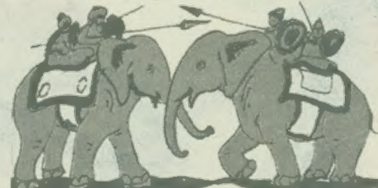
● за Пјера од Луксембурга (1369—1387) заиста би се могло рећи да је постигао муњевиту каријеру. Наиме, он је у 14. години постао епископ од Меца, у 16. кардинал. Умро је кад је напунио 18 година.

● супербицикл конструисан је 1896. године у Гринфилду, селу у савезној америчкој држави Мичигену. Дугачак више од седам метара и тежак 150 килограма овај бицикл је имао десет седишта — за десет возача.

● управо док је простирала рубље у свом дворишту једну жену из француског града Меца напао је канџама и кљуном један соко. Жена би свакако лоше прошла да јој није притекао у помоћ њен мали пас који је својим бесним лајањем отерао грабљивицу.

● слонови су последњи пут употребљени у бици код Тапсе 45. године пре наше ере. Ове животиње су иначе у борбама употребљавали азијски и афрички народи.

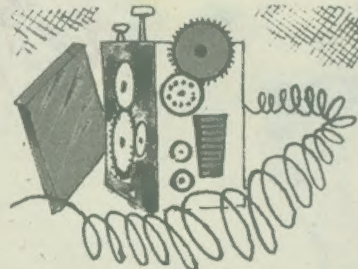
● до половине прошлог века енглески шегрти који би напустили свог мајстора морали су, ако би се поново вратили, да носе око врата огрлице од гвожђа на којима је, на пример, писало: „Припадам мајстору Смиту, пекару из Лондона".

● да би избегли маларију и жуту грозницу становници Суеи-К'иа у Индокини склањали су се на врх пагоде. А то није

било случајно. Наиме, пагода је била висока 180 метара и комарци, изазивачи ових болести, нису могли да допру до њеног врха.

● направити опругу од метала — лако је, али од стакла... А баш за многе опите у науци стаклена опруга је и те како потребна. Зато су у Институту за општу и неорганску хемију Академије наука СССР недавно конструисани апарати који од различитог стакла праве опруге дебљине од 3 до 20 милиметара.

● највише песама из поморског живота на српскохрватском језику написали су и певали становници Доброте у Боки.

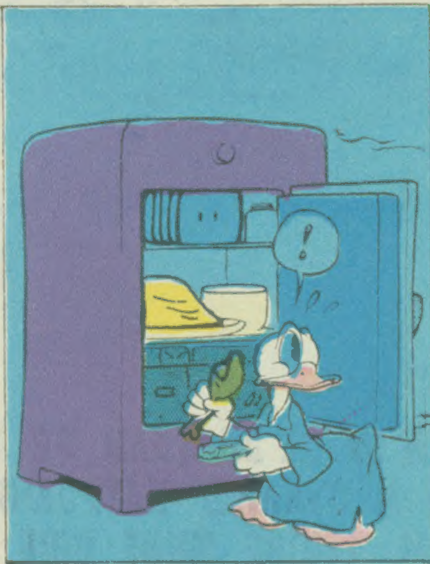
Walt Disney

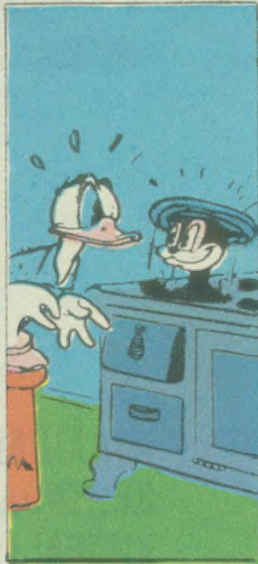
ПАЈА ПАТАК

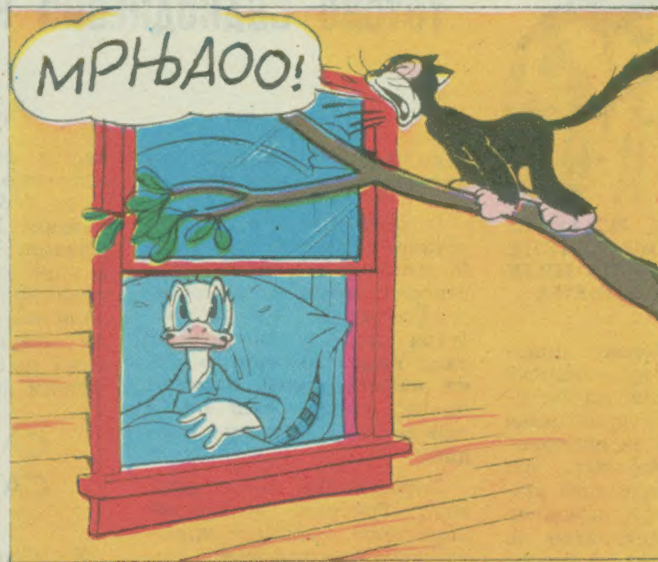

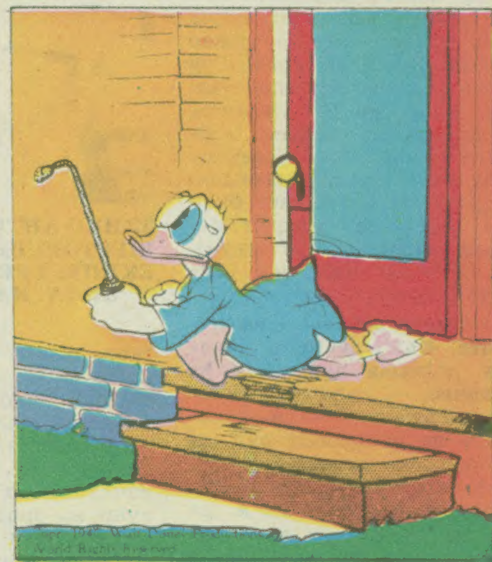

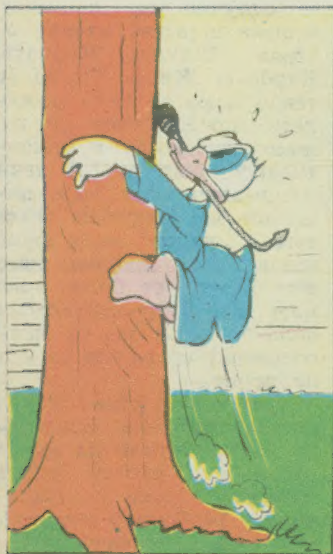

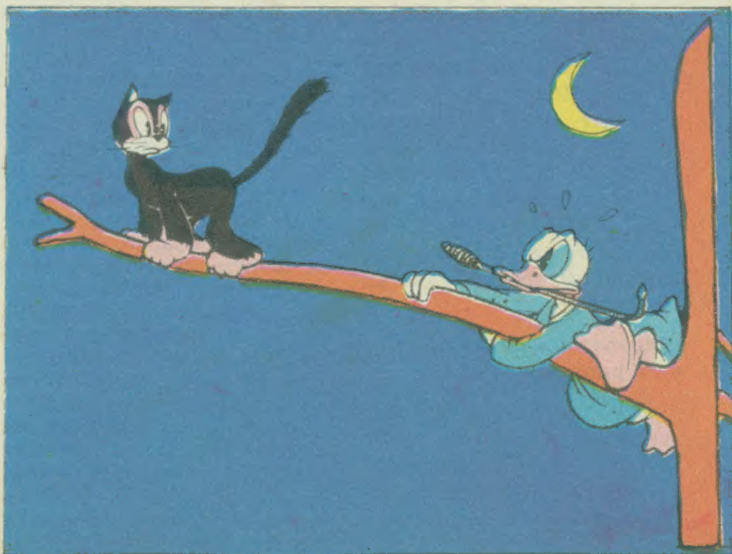

ИЗ СЛАВНИХ ДАНА НОБ

Јунаци корнатских острва

ИТАЛИЈАНИ СУ СЕ ХВАТАЛИ ЗА ГЛАВУ: И ПОРЕД ОШТРЕ КОНТРОЛЕ И СТАЛНОГ ПАТРОЛИРАЊА КОРНАТСКИМ АРХИПЕЛАГОМ, ТЕШКЕ МИНЕ КОЈЕ СУ ПОСТАВИЛИ У МОРУ ГОТОВО СВАКОДНЕВНО НЕОБЈАШЊИВО СУ НЕСТАЈАЛЕ.

Свитало је. Црвено-жуто сунце тромо се помаљало иза хоризонта и бацало румене зраке на мирну површину мора. На Шкуљу, једном од око 120 острва Корнатског архипелага, у једној ували стајала су на обали петорица рибара, а недалеко од њих на води гајета, бродица на четири весла.

Рибари су били младићи, сви кршни и жилави од тешког рада и борбе с морем. Најстарији од њих, рекло би се, држао је у затвореној шаци пет дрваца која су једним крајем вирила из ње. Неколико тренутака гледао је окупљене људе, а онда одлучним гласом рекао:

— Вуците!

ГДЕ НАЋИ ЕКСПЛОЗИВ?

Младићи спонтано узмакоше корак назад. Зурили су у дрвца. Први се снашао рибар Душан Влахов.

— Ја не вучем! Пријављујем се као добровољац!

Његовим примером пошли су и остали; Динко Антић, Мартин Владић и Анте Лучев. Окупили су се око човека који је држао дрвца. Био је то Јосип Грубелић, командир специјалне поморске партизанске јединице за вађење морских мина при Севернодалматинском партизанском одреду. И он и они били су родом са суседног острва Првића, сви партизани и до избијања рата сви рибари.

— Нема добровољаца, вуците! Којој двојици западну најмања дрвца, ти ће ронити! — срдито је поновио Грубелић. **— Ако морају да настрадају они, не мора цела група!**

Командирово објашњење звучало је убедљиво. А све је започело неколико дана раније и то тиме што је штаб Севернодалматинског партизанског одреда примио наређење од Главног штаба Народноослободилачке војске и партизанских одреда Хрватске, упућено иначе свим партизанским јединицама, у којем је стајало да се мора набавити што више експлозива. У одреду су се замислили како и где наћи експлозив.

— Зашто га не би узели из мора и то баш од Италијана! — досетио се неко. **— Лепо су га оставили, ми ћемо га лепо однети и квит посла!**

Била је то истина. Италијани су посули минама цело море у Корнатском архипелагу у намери да га заштите од „нежељених" гостију — партизана! Мине су се налазиле неколико ме-

ДИНКО АНТИЋ, ЈЕДАН ОД ШЕСТОРИЦЕ ИЗ СЛАВНЕ ЕКИПЕ: СРЕЋА МУ НИЈЕ БИЛА НАКЛОЊЕНА

тара испод морске површине и биле су усидрене за дно. Међутим, да би се до само једне такве мине дошло требало је испловити на море, заронити, откачити је од сидришта, извући на бродицу, пажљиво демонтирати детонатор са ње, при чему се најчешће гине, отпловити на неко пусто место, истоварити је, извадити експлозив и сакрити га. И све то урадити да нико жив не види!

ЛЕД ЈЕ ПРОБИЈЕН

Задатак је био опасан и тежак. Нарочито је изгледало неизводљиво обавити га у потпуној тајности и избећи италијанским патролним бродовима који су стално крстарили архипелагом. Ипак, штаб је одредио екипу од пет храбрих и чврстих људи на челу са Јосипом Грубелићем да изведу акцију. Вредело је покушати јер су Грубелићеви момци познавали архипелаг као свој џеп.

Грубелић није мислио да остане само на покушају. У његовој глави брзо је створен читав план акције. **Случај је хтео да овог јутра када је екипа кретала према пучини на прво вађење мина, најмање дрвце извуче баш он, а нешто веће Мартин Владић.**

Опростивши се од другова, Грубелић и Владић завеслаше. Никад у животу нису пришли некој мини, а осим чакље, кључа за одвијање завртњева и извесног примитивног оруђа нису имали никакав други алат. Поврх свега, о детонаторима су чули само из прича. Глава им је била у торби: непажљиво руковање детонатором или било какав погрешан потез приликом његовог демонтирања довело би до експлозије.

Испратили су их ћутање и забринути погледи.

Чим су стигли у близину двеју мина, двојица некадашњих рибара зауставише гајету. Грубелић се није померио на свом седишту. Гледао је час у под, час у своје шаке. После неколико минута скинуо је са себе одећу и скочио у море. Исто је учинио и Владић. Заронили су и пажљиво откачили мине од челичних сајли којима су биле усидрене. Помоћу чакље извукли су на гајету прво једну мину и демонтирали је, а затим другу.

САД ИХ ИМА, САД ИХ НЕМА

У Севернодалматинском партизанском одреду који је боравио у кршевитом, планинском залеђу Шибеника сви су били пресрећни због успеха Грубелићеве екипе. Тада се јавио нови проблем: како донети експлозив са острва горе, у планину. Партизани су имали свој брод на острву Каприје, али је заиста било опасно слати га на Шкуљ за толико мало експлозива. Нађено је боље решење. Грубелићева екипа ће наставити да вади експлозив из мора, остављаће га скривеног на ненасељеним острвима Корнатског архипелага, па кад се накупи доста тог драгоценог материјала, брод са Каприје ће га покупити ноћу у једном походу и одвести до увале Совље код Водица, у близини Шибеника, односно одлазиће по њега најмање једанпут месечно, можда и чешће, зависно од тога колико се буде накупило експлозива.

У свему је било важно да нико не сазна чиме се баве Грубелић и његови људи. **Зато је он за најпогодније време вађења мина одабрао зору а члановима екипе наредио да дању морају да рибаре својим бродицама како нико ништа не би приметио.** Био је задовољан учинком и начином рада.

Наредних дана Грубелић је одлучио да „почисти" минске појасеве између острва Шкуља, Корната, Курбе и Жирја. Посао је текао како се само пожелети може. Екипа се толико извештила у демонтирању мина да јој неки специјални алат није више ни био потребан. Осим тога у „жетву" нису више ишла само двојица, него сви. Радило се брже, опасност да буду примећени била је мања јер су целу операцију обављали за краће време.

Крајем лета ствар је већ постала озбиљна. Италијани су приметили да им је одбрамбени систем видно оштећен. О томе је пуковника у Шибенику известио нижи официр једног спар-

ног дана улетевши у његову канцеларију као ветар.

— Сињор колонело, украли су нам мине из мора!

— Како украли! — запрепастио се пуковник — Шта то причате?!

НИКАД ОТКРИВЕНИ

Истина је утврђена истог дана детаљном контролом минских појасева у целом Корнатском архипелагу. Није било сумње: известан број мина је нестао. Италијани нису знали ко их је извадио, али нису ни сумњали да су партизани ту умешали своје прсте. Предузета је ригорозна контрола. Патролни бродови пловили су и ноћу и дању архипелагом, али не и у рану зору; Италијани нису веровали да би неко могао да се мува морем у то време кад се ионако, најслађе спавало. А баш тада Грубелићева екипа искоришћавала је по плећ.

Проверен је и сваки бродић на Корнатским острвима, али гајета Грубелићеве екипе никад није виђена. Она као да је у земљу пропала. Када је „крађа" мина настављена, Италијани су почели да крстаре и у зору. Разумљиво, то је значило крај акције Јосипа Грубелића и његових „рибара" и они су морали да се повуку у одред. Учинили су то тачно на Нову 1943. годину.

Док је акција трајала, извадили су из мора укупно 105 мина, односно више од вагон експлозива!!! И све то изнели су омладинци водичког краја у џаковима на својим леђима од увале Совље до планинског залеђа.

Већина јунака Корнатских острва није више жива. Судбине су им биле различите. Јосип Грубелић, Душан Влахов и Анте Лучев погинули су у рату. Мартин Владић је умро 1967. године у Загребу. Динко Антић као први официр на прекоокеанском броду „Тиса" нестао је у таласима Критског мора 13. октобра 1965. године после тешке хаварије брода. Витомир Градишка, шести и последњи члан који је нешто касније приступио групи, живи данас у Загребу као пензионер.

Што се тиче гајете коју Италијани никада нису успели да открију, тајна се крије у довитљивости Грубелићевих људи. Наиме, гајета је на дну имала чеп. Чим би се вратили из акције, Грубелићеви момци би притерали бродицу близу обале у плићак, извадили чеп, у њу би покуљала вода и она би потонула. Кад би кренули у акцију вратили би чеп на своје место, извукли гајету на обалу, избацили воду из ње и пловили. У ствари, крили су је — у мору.

М. Тодоровић

ПРИЧА ИЗ ЖИВОТА

Сам против ТРОЈИЦЕ

ВИДЕО САМ КАКО ЈЕ СВАКИ МОЈ ПОКУШАЈ ДА СЕ БРАНИМ ГОТОВО УЗАЛУДАН: БИО САМ ПРИТЕШЊЕН УЗА ЗИД, А НА МЕНЕ СУ ИШЛА ДВОЈИЦА ПИЈАНИХ СИЛЕЏИЈА СА СЛОМЉЕНИМ БОЦАМА У ОГРОМНИМ ШАКАМА И ЈЕДАН С ВЕЛИКИМ НОЖЕМ.

Детектив сам у једној од многих полицијских станица у Њујорку. Тог септембарског дана 1972. који никада нећу заборавити, кући сам кренуо тек касно поподне. Сатима сам покушавао да решим један важан и замршен случај и био сам уморан.

Пролазећи поред Тонијевог ресторана, осетио сам страшну глад, јер цео дан нисам ништа јео. Чим сам ушао, Тони је приметио да сам нерасположен и као сталном госту и знанцу пронашао ми миран сто у углу.

Чекајући своју поруџбину, приметио сам на другом крају ресторана три пијана човека који су разговарали и смејали се исувише бучно. Али, кад ми је Тони убрзо донео бифтек, са великим апетитом навалио сам на јело, не обраћајући више пажњу на околину. Међутим, галама у другом крају ресторана постајала је све неподношљивија. Сад се чуло и разбијање чаша. Осврнуо сам се и приметио да је Тони такође забринут.

— Извините, господине — обрати ми се ускоро газда ресторана. **— Ови људи су ми направили штету и још псују. То узнемирава моје госте, па Вас молим да им наредите да оду.**

Климнуо сам главом рекавши му да целу ствар препусти мени. Тони је био добар човек и више је волео да све то мирно сврши него да зове чету полицајаца.

ИЗИЂИ ДА ТИ ПОКАЖЕМО!

Сазнао сам да тројица галамџија раде на оближњем градилишту и да су раније правили сличне неприлике. Пришао сам њиховом столу, рекао да сам полицајац и замолио их да напусте ресторан. Био сам изненађен кад ми је најкрупнији од њих мирно одговорио:

— Ми и не желимо да се задржавамо. Само да попијемо кафу и идемо.

Вратио сам се свом столу и умирио Тонија рекавши му да је све у реду. Али, неколико тренутака касније онај високи и снажни с којим сам разговарао устао је и кренуо према мом столу.

— Кажеш да си полицајац? — хладно ми се обрати.

Ћутао сам.

— Шта, зар више немаш језик! — наставио је да ме изазива. **— Чини ми се да би требало да научиш како да се понашаш. Изиђи напоље да ти ми покажемо.**

И даље сам седео непомично, верујући да ћу моћи да их уразумим. Међутим, кад сам увидео да су и да им не могу измаћи. Био сам сâм и беспомоћан.

ОПАСНА РАВНОДУШНОСТ

У тим напетим моментима, кад је било питање живота или смрти, проклињао сам Тонијеве равнодушне госте који се нису обазирали на обрачун у дворишту: сви су мирно седели и јели. Бранио сам се трудећи се свим силама да избегнем опасне ударце. **Видео сам да су сва тројица нападача одлучна у својој намери да ми оштрим стаклима и великим ножем покажу „како би требало да се понашам".** И кад сам већ био уверен да сам у безизлазној ситуацији, одједном сам са своје десне стране осетио неко комешање. Из ресторана су излазили Тонијеви гости наоружани — боцама. Силазили су полако низ степенице и приближавали се нападачима. Изненађени, сва тројица су прво почела да се повлаче, а затим су побегли. Ја сам стајао уза зид, задихан и изнемогао, али са великим олакшањем. Моји спасиоци су побацали флаше, ушли у ресторан и поново се вратили за своје столове.

момци тврдоглаво упорни и да нас гости посматрају, устао сам и кренуо према вратима. По изразима лица гостију видео сам да они не желе да се мешају. Изишао сам у задње двориште. Нисам био забринут, јер сам све то сматрао неурачунљивим понашањем три пијана човека. **Већ следећег тренутка закључио сам да сам се преварио. Када је према мојој глави полетела флаша коју сам једва избегао, схватио сам да се речима не може много утицати на њих.**

Сишао сам низ степенице и тад зачуо прскање стакла. Према мени је летела и друга боца. Зграбио сам канту за ђубре и истурио је пред себе као штит. За трен-два показало се да је сваки мој покушај одбране изгледао готово узалудан јер су двојица држали сломљене флаше а трећи нож. Притерали су ме уза зид и прилазили ми корак по корак, сигурни да су јачи

Од тада сам често читао у новинама о случајевима у којима је полицајцима помоћ грађана била неопходна. И да није било њих, данас вероватно не бих могао да вам испричам овај мој доживљај.

Томас Џонсон

МИНИ-КВИЗ

1. Један славни песник удавио се у мору, за време буре на пучини код Специје. Знате ли како се звао?
2. Шта је фронда?
3. Када су одржане прве аутомобилске трке на свету?
4. Знате ли где је први пут постављен подводни телеграфски кабл?
5. Како се назива женка јелена?

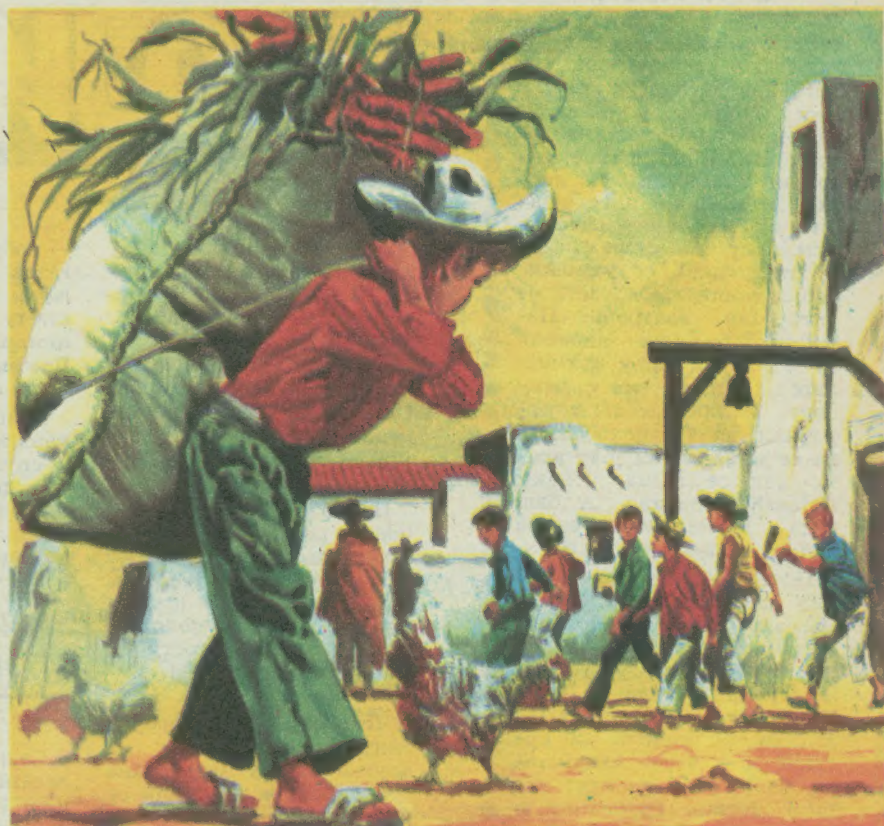
ОДГОВОРИ:

1) Био је то енглески песник Шели (1792 — 1822); 2) Фронда је назив за побуњенички покрет у Паризу против Мазарена и краљице Ане Аустријске. Назван је по праћки (la fronde) којом су се играли младићи у то време. Покрет је трајао од 1648—1653; 3) Прве аутомобилске трке одржане су у Француској 22. јула 1894. године. Стазу од 126 километара победник је прешао за 6 часова; 4) За постављање подводног телеграфског кабла између Старог и Новог света изабрано је најуже место на Атлантику, између Њуфаундленда и Ирске где дубине нису нарочито велике. Петог августа 1858. године кроз кабл је прошла прва вест; 5) Кошута, а од јелена се разликује по томе што нема рогове.

ПАНЧО ВИЉА ЗАПОВЕДНИК ЗА

1 **ЧЕТВРТ ВЕКА ДИКТАТУРЕ.** — После пропасти мексичке републике на власт долази окрутни диктатор Порфирио Дијаз који ће читавих 25 година, од 1884. до 1911, управљати овом државом. Својом владавином Дијаз је омогућио нагло богаћење велепоседника, јачање утицаја цркве и иностраног капитала: богаташи из САД користили су руднике и управљали свим индустријским центрима Мексика. Они који су покушавали да се побуне против нељудских услова у којима су живели најсуровије су кажњавани.

2 **БЕЗ ИКАКВИХ ПРАВА.** — Још као дечак све то је осетио Панчо Виља, чије је право име било **Дортео Аранго.** Родио се 1877. године у малом месту Дуранго и на имању локалног земљорадника одрастао као пеон — **човек без икаквих права.** По цео дан морао је да ради у пољу, а уместо наднице добијао је само бедан оброк. Када је напунио седам година, пошао је у школу, али је похађао само осам дана: газде нису могле да дозволе да „обичан слуга седи у истој учионици с њиховом децом“.

3 **ДЕСПЕРАДОСИ СУ СА МНОМ!** — Када је напунио двадесет година, Виља је решио да нешто промени у свом животу. Дојучерашњи радник и слуга на туђим имањима бежи у брда и ускоро око себе окупља повећу дружину састављену од **десперадоса,** људи сличних њему, сиромашних и обесправљених. Са њима краде стоку од богаташа и продаје је због чега је мексичка влада расписала велику уцену за његову главу. Али, он је вешто избегавао све сусрете са **руралима,** суровом полицијом диктатора Дијаза.

4 **НАЈОМИЉЕНИЈИ ВОЂА.** — У то време, 1910. године, када су назадне снаге Дијаза поново изабрале за председника, млади револуционар Франциско Мадеро позива народ да устане против диктаторског режима. Са својом групом бандита, названом „Лос Дорадос“, Панчо се одмах придружује Мадери и постаје вођа герилских одреда састављених од сиромашних сељака. Ускоро његова коњица — „златни орлови“, артиљерија и пешадија односе победу над добро плаћеном диктаторовом војском.

ЛАТНИХ ОРЛОВА

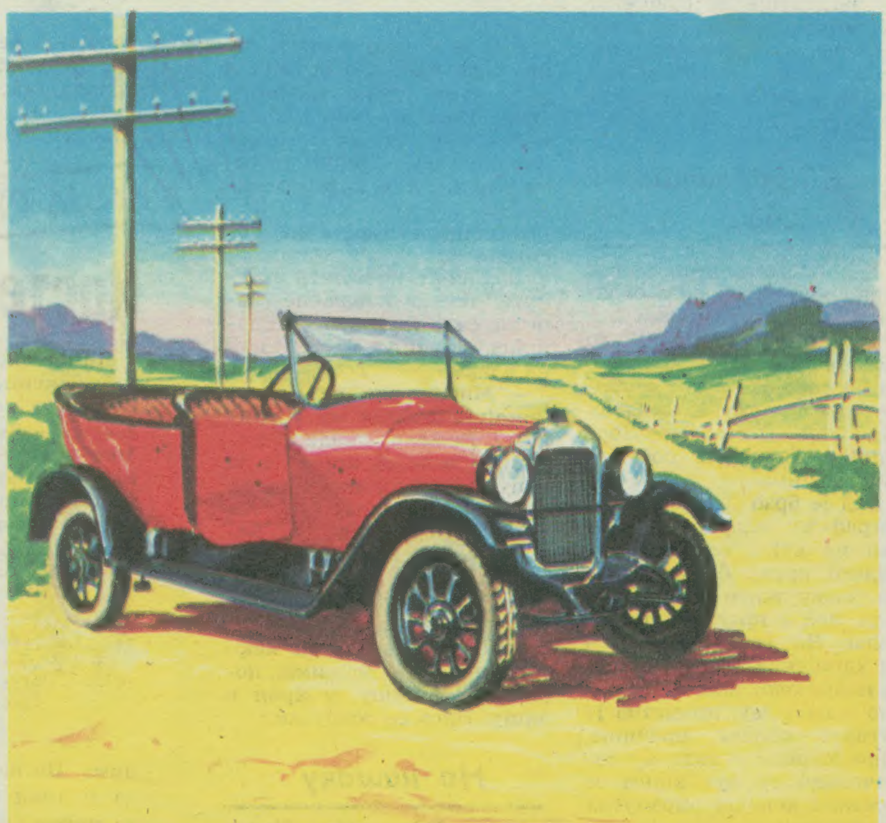
5 **МАДЕРО ЈЕ ПОГУБЉЕН.** — Већ 1911. године Дијаз је свргнут с власти и Мексико добија демократску владу. Ипак, борба за слободу и праведнији режим тиме није била завршена. Јер, власт је прво преузео генерал Викторијано Хуерта који је издао наређење да се Мадеро, један од вођа револуције, одмах погуби. После тога избија грађански рат, а сељаци у групама полазе на имања својих дојучерашњих газда и пустоше их.

6 **ЈА САМ ВОЈНИК.** — Њихов идејни вођа и даље је Панчо којем се са хиљадама људи придружује и Емилијано Запата. Њима прилазе и Индијанци којима Виља обећава земљу и слободу. Побуњеници добијају подршку и политичара Каранса, па тако уједињени приморавају 1914. године председника Хуерта да поднесе оставку. На његово место долази Каранс јер Виља није желео то да постане. **„Ја сам војник а не државник** — говорио је. — **Слабо би се провео Мексико ако би му на чело дошао необразован човек!“**

7 **КАМЕРЕ НА БОЈИШТУ.** — Средином 1917. године Каранс доноси нови демократски устав. Али, чим је стигао у мексичку престоницу, уплашен наглим револуционарним променама у којим је и сам учествовао, протерује на север Виљине и Запатине одреде. Ту Виља поново почиње да се бори, овог пута против некадашњег савезника. Пошто није имао новца за издржавање војника, допустио је једној америчкој компанији да сними документарни филм на ратишту, за шта му је ова добро платила.

8 **НАЦИОНАЛНИ ЈУНАК.** — **Када је на власт дошао генерал** Обрегон, 1920. године, Виља се повукао из политичког живота и отишао мирно да живи на једној фарми. Три године касније нађен је мртав — мучки су га убили контрареволуционари. Иако су реакционарне снаге Панча Виљу сматрале разбојником, он је у Мексику и целом напредном свету остао симбол револуционара, заштитник сиромашних сељака и Индијанаца из брдовите покрајине Чихуахуа. Године 1966. проглашен је за националног јунака.

НА ЛИЦУ МЕСТА

Колорадоси су дечаку Хилу Томасу, који је заостао за друговима, прво ранили коња, а онда кренули за њим.

Око 150 људи, обучених у дрољаве панталоне и просењене кошуље, спавало је на утабаној земљи, око главне зграде велике хацијенде. После напорног пешачења чудна војска сиромаха зауставила се да предахне на овој висоравни испод које се простирала пустиња са усамљеним кактусима у даљини и необичним, ниским бодљикавим жбуњем. Боси људи, образа и очију упалих од глади, дисали су као једно тело, роптали и грчили се у прашини, прикупљајући снагу. Сваки трећи човек имао је стари карабин са по педесетак метака и, у лаком сну, стискао пушку — највеће, ретко благо.

Била је то претходница побуњених мексичких сељака и Индијанаца која је требало да чува планински превој Пуерта де ла Кадена. Иза њега налазио се непријатељ — 1.200 колорадоса, плаћеника федералне војске који су се борили против револуционара.

Тишину изненада наруши испрекидан узвик задиханог човека који је као без душе дотрчао до уснулих људи.

— Колорадоси долазе! Има их више од хиљаду!

Пренувши се из сна, још не верујући у оно што су чули или само наслутили уморним мозговима, људи се загледаше у ознојеног гласника. А онда наста комешање, па дозивање, зачу се и лелек — непријатељ их је изненадио. Проклет да је!

Страховита паљба

Једини човек који се том страшном упозорењу обрадовао био је амерички новинар Џон Рид. Те, 1913. године стигао је у Мексико да би свет обавестио о збивању у њему, о крвавом обрачуну диктатора Порфирија Дијаза са побуњеним пеонима.

Рид је брзо „напунио" фотографски апарат и истрчао из куће, сада ће бар видети праву битку и тако заокружити извештај. Али, већ с прага их је угледао. На непун километар од хацијенде, на западу где је планински превој прелазио у пустињу, приметио је дугачке облаке прашине. Сиви обриси у ваздуху означавали су пут којим се кретала коњица омрзнутих колорадоса.

— Сви ће нас побити! Јачи су! — зачуо је око себе узвике преплашених људи.

За неколико минута колорадоси су просто преплавили пустињу кроз коју се разлегла страховита паљба. Један метак просвира изнад Ридове главе и заби се у довратак куће. А онда је читав рој метака запраштао по хацијенди.

Рид је гледао велику групу људи како без оружја и наде јури према непријатељу. Неки су били на коњима, које су бесно мамузали: макар и голим рукама бориће се с колорадосима.

Са зидова старе куће, посивеле од киша, отпадали су ћерпичи, прегрšти стрдните земље извањене мецима, сада иситњене у прашину, сручиле су се Риду на главу.

— Морамо да се повлачимо! — добаци му у трку Хуан Вељехо, двадесетогодишњи младић којем је за непуних неколико недеља амерички новинар постао најбољи пријатељ. — **Бежимо према планинама. Тамо.**

Потрчали су. Испред њих је већ грабила погнута, сабијена гомила пеона, неки пројурише на коњима, потамнели у лицу, у крви и зноју. Нису се освртали.

На нишану

Мали Индијанац Томас Хил, дечак који је са само десет година приступио мексичкој револуцији, сустиже их на рањеном коњу који је храмао. Метак погоди животињу у сапи, она се спотаче и паде. Хуан оста да седи на земљи. Нису имали времена да му помогну.

Скренули су с главног пута, у шипражје, тако их колорадоси неће приметити и стићи ће до планина.

Изненада, сасвим близу, иза себе, Рид зачу топот коњских копита а потом и узвике. Нагло се окренуо: стотинак метара од места на којем је застао, кроз грање, угледао је Хила Томаса. Два непријатељска војника на коњима пратила су га у стопу. У рукама су држали пушке, а преко блиставих униформи били су украшени реденици. Када су дошли на неколико корака од дечака, подигоше пушке и нанишанише.

Хил није знао да се бори за нови поредак, он је хтео само један прави оброк дневно и коња, свог и... ништа више. Неколико дана раније, док су седели испред главне зграде на хацијенди, причао је о томе америчком новинару, радознало шарајући очима по његовој репортерској опреми.

Само да гледа и памти!

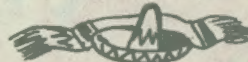
А сада, кога ли је бранио или оптуживао када је осетио тај страшан бол? Своје родитеље што су га родили као убогог Индијанца, ове плаћене војнике којима је увек завидео на чизмама, или новинара „гринггоса", сакривеног иза тог жбуна. Малопре га је спазио.

Дечак са болном гримасом окрете своје измучено лице према жбуну иза кога се заклонио Рид, као да од њега тражи спас.

Први метак вероватно га је погодио у раме, јер наједном је опустио руку. Стајао је неколико тренутака, беспомоћно, а онда наставио да трчи.

Један од војника опет нанишани. Метак прозуја изнад Ридове главе: знао је да је иза његових леђа, тамо негде у даљини настало збркано ковитлање песка чим је тане ударило о земљу. Поново пуцањ. Сада се није зачуо пискави фијук. Дечак се затетура, застаде, очи је још више раширио, овог пута ни у шта није гледао, ничему се није надао. А онда се окренуо у месту и свалио се у шипражје.

Рид је затворио очи. Дошло му је да виче, од тог страшног осећања немоћи. Али, он је дописник „Америкен магазина", угледног њујоршког листа, не сме да се бори ни да носи оружје. Сме само да гледа и памти, макар и тако — сакривен.

Иако је дошао у Мексико с предубеђењем да је револуција дело бандита, познати новинар Џон Рид одмах је схватио да је то револуција обесправљених и потлачених. Храбро и истинито, у свим својим извештајима, описивао је борбу људи које је предводио неписмени пеон — Панчо Виља.

Кад је почетком априла 1914. године пошао за Њујорк, Виља га је посебним декретом прогласио за бригадног генерала „због великих заслуга за ствар устаничког народа Мексика".

Б. Ј.

НАША СРЕДЊОВЕКОВНА ПОВЕСТ

Кастелан чува тврђаву

Нигде нису сачувани забележени прописи о служби у неком нашем средњовековном граду. Међутим, у Дубровачком архиву пронађен је такав правилник за градић Сокол у Конавлима. По њему се види да је град Сокол имао у мирно доба посаду од осам војника најамника, од којих су двојица били добри стрелци. Заповедао им је један кастелан. Људи из посаде за одбрану града нису смели заноћити изван тврђаве, а ни преко дана није их смело одсуствовати више од двојице. Сам кастелан није смео напуштати град за све време док му је трајао уговор о служби. Кључ од градских врата чувао је код себе и увече је лично закључавао улаз у тврђаву. После тога у град се није пуштао нико, све до јутра.

DIK BROWNE ХОГАР СТРАШНИ

И ТО ЈЕ ПРИРОДА

ПРЕВИШЕ НАС ЈЕ!

Кад се једна врста глодара, настањена у планинским пределима Канаде и Америке, толико намножи да не може да пронађе храну, спушта се према Атлантику и ту се — убија!

Недавно је у Совјетском Савезу извршен необичан експеримент: један тек започет термитњак преграђен је и инсекти су тако подељени у две велике групе. После извесног времена примећено је да су оба дела ове необичне грађевине направљена на исти начин — систем пролаза, тунела и ходника за вентилацију, складишта за храну, као и просторије за боравак „краљице" и „војника". Иако ове ситне животиње нису имале међусобан додир, сваки термит тачно је био обавештен ю раду свог „колеге" иза преграде, тако да је изгледало да су „куле" направљене према истом пројекту непознатог архитекте.

Када рој скакаваца или птица лети одређеном марш-рутом, у простору изгледа као неко югромно биће које тачно зна куда иде, колико дуго лети и зашто се спушта на одређено место. Ако се једна животиња издвоји из тог роја или јата, одмах залута, заборавља куда је пошла и убрзо умире јер не може да пронађе храну. Међутим, кад се таква животиња у затвореној кутији постави близу роја или јата, одмах се окреће у истом правцу куда су прошли њени сродници.

— Живот у заједници поседује колективно знање или, како га називам — „велико космичко знање" — каже др Александар Горбовски, познати совјетски научник и члан Совјетске академије наука.

Непогрешиви водичи

Исто то тврди и јапански орнитолог, професор Јамамато Хиросуке који је открио да јато птица селица не предводе увек старе и искусне птице, како се одувек веровало, већ да се често на челу налазе младе птице које први пут лете тим путем.

Неке младе птице полећу у јужне крајеве у групама, често пре својих родитеља или много касније од њих, али ипак успевају да стигну тамо где су њихови преци раније били, преваливши пут дуг и више хиљада километара.

У Немачкој је једна бела рода обележена прстеном и пуштена да лети сама у јужну Африку, тек када је њено јато отишло. После извесног времена научници су добили обавештење из индијске провинције Раџистан да је у оближњој пустињи пронађено тело угинуле роде. Она је изгубила моћ оријентације и уместо у Африку одлетела у Индију.

— Огледи су вршени и са рибама — каже Горбовски. — **Утврђено је да оне лакше проналазе излаз из неког лавиринта ако пливају у групама, него када су саме. Извесна сила управља њима и непогрешиво их води, али само када се налазе у групама. Она не делује на појединце, јер космичко знање је привилегија јата које приморава све јединке на исто понашање!**

Масовна самоубиства

Сем великог знања постоји и велика воља која је такође примећена код животиња које живе у групама. Једна врста глодара, леминзи — која је настањена у планинским пределима Норвешке и Канаде, када се намножи толико да не може да пронађе довољно хране и простора за живот, у групама се спушта према океану. Ту животиње улазе у воду и — колективно се убијају!

Велика воља заједнице тада је јача од одбрамбеног механизма животиња, па слично, баш због пренасељености, чине и крда јужноафричких антилопа: крећу се према мору и нестају у таласима.

Пре неколико година око 150 китова извршило је масовно самоубиство на обалама Флориде. Када је обалска стража покушала да џиновске животиње одвуче у веће дубине, оне су већ после неколико минута запливале према плићаку, насукале се и ту угинуле!

Професор Кембриџског универзитета др Ришар Лоус, проучавао је живот слонова и дошао до закључка да у случајевима када бројност достигне критичну тачку ове животиње престају да се размножавају. Њима тада овлада „велика воља" па долази до блокирања њихове способности за размножавање. Ово стање може да потраје и неколико година, све док не наступе повољни услови за живот. Тако, код једне врсте јелена, ограничење у размножавању настоје обично када насељеност пређе бројку од једне животиње на 4 квадратна километра.

У експерименталним условима примећена је слична појава: иако су разни пацови и кунићи имали довољно хране, када су се превише намножили, одједном је на њих деловала нека „порука" — нагло су почели да умиру.

— Чим до животиња стигне сигнал: „Превише нас је!", оне јединке које су га примиле морају да се униште — тврди Горбовски.

Организам од 10.000 тона

Чиме овај научник све то објашњава?

— Свака јединка поседује јединствену „велику вољу" и велико знање, што је законитост њеног постојања — написао је др Горбовски у свом раду који је за објављивање одобрила Совјетска академија наука. — Свака група представља један организам, а јединке које га сачињавају су само његове ћелије! **Такав „суперорганизам" има једну велику вољу која себи подређује мале воље својих ћелија, односно бића из којих је састављен".**

Заједница је бесмртна! Постојање једног, два или 100 скакаваца у роју који је некад тежак и 10.000 тона или 100 птица у јату дугом и 8 километара може се упоредити са ћелијама у организму. Њиховим изумирањем не нестаје и цело биће, односно заједница!

— Космос представља јединствени нервни систем — тврди Горбовски, — који се огледа у колективном знању и колективној вољи великих биолошких заједница. Оног тренутка када човек успе да пронађе „шифру" тих сигнала и открије путеве којима они долазе до сваке јединке, моћи ће да се регулише бројност одређених популација. Проблемом „проналажења шифре за издавање биолошких заповести" некој врсти, већ се бави Уралски еколошки центар за биљке и животиње. Ако то успе да се открије, многобројна хемијска и биолошка средства за борбу против пренасељености разних штеточина, комараца, биљних ваши, стеница, биће непотребна.

Б. Јеремић

МОЛИМ ВАС, КО САМ ЈА?

Енглескиња Џенифер Бак изишла је једног дана из куће и кренула у куповину. Одједном није могла да се сети ни где се налази ни како се зове!

Тог септембарског јутра Џенифер Бак, домаћица из градића Дила у енглеској покрајини Кент, изишла је из куће, закључала врата и сагнула се да исправи отирач на прагу.

У том тренутку осетила је страховит бол у глави који је трајао само неколико секунди. Кад је бол престао, она се исправила и кренула на улицу. После неколико корака одједном је схватила да јој се догађа нешто невероватно. Улице и куће око ње изгледале су јој као да их никад пре није видела. Све јој је одједном било страно и непознато, сећала се само малопређашње главобоље. Није знала ни како се зове ни где се налази.

Згранути полицајац

— Био је то ужасан осећај — причала је Џенифер после готово годину дана ужасних патњи. — Несигурним кораком кренула сам низ улицу, док су ме ужурбани пролазници гурали лево-десно тражећи пролаз. Тек понеки би се окренуо за мном и забринуто ме погледао. Надала сам се да ћу уз пут срести неког познатог или видети неку познату грађевину или улицу. Али, узалуд. Осећала сам се као да сам дошла са друге планете!

Изненада сам на другој страни улице угледала полицајца. Претрчала сам улицу и, праћена повицима раљућених возача који ме умало нису прегазили, стигла до њега и грчевито га ухватила за мишицу.

— Нешто није у реду? — упитао ме је мирно, гласом који је уливао сигурност.

— Помозите ми, молим вас! — завапила сам очајнички.

— Само ви кажите — рекао је мирним гласом.

— Ко сам ја и где се налазим?

Чини ми се да ништа друго није могло толико да га изненади као ово питање. Загрцнуо се, накашљао и муцајући покушао нешто да ми објасни. Одговор нисам чула до краја јер сам у том тренутку поново осетила страховит бол у глави и онесвестила се.

Као на Марсу

Пробудила сам се у болничком кревету. Поред мене је стајао лекар, а на столици поред кревета седео је непознат човек и држао ме нежно за руку.

Лекар ми је објаснио да се налазим у стању темпорарне амнезије — привременог губитка памћења непознатог узрока, и да ће извесно време протећи док ми се памћење не врати. Кад је лекар изишао из собе, окренула сам се човеку који је седео поред мог кревета и пажљиво извукла своју руку из његове.

— Ко сте ви? — упитала сам.

Видела сам да се збунио.

— Па... Ја сам твој... овај, ваш муж... Ми смо, знате, у браку више од седам година...

Невероватно! Тог човека ја никада у животу нисам видела. Ипак, ипак, после неколико дана, по

налогу лекара, мој муж — рекао је да се зове Бернард — одвео ме је у неки стан који је упорно називао „нашом кућом". Та „наша кућа" није ми била ништа познатија ни присНија од неког Месечевог кратера.

У кући сам радила све оно што ме је лекар саветовао. Разгледала сам и пипкала све ствари покушавајући нечег да се сетим, али без успеха. Проучавала сам пажљиво и старе фотографије и наишла на једну на којој се ја, у венчаној хаљини, смешим овом истом странцу који ме је овде довео.

Према Бернарду сам се заиста односила као према добро васпитаном странцу. Изгледало је као да се помирио са чињеницом да ми се памћење никад неће вратити и сваким даном је постајао све тужнији.

Отприлике годину дана касније позвани смо на венчање кћерке неких његових пријатеља. Били су то, у ствари, некадашњи заједнички пријатељи, али се више никог од њих нисам сећала. Са свима сам се поново упознала када смо дошли на свечаност. После церемоније приређена је игранка на којој су се сви пријатно осећали осим мене и Бернарда.

То си била ти!

Одједном ми је пришао непознат човек и обратио ми се:

— Џенифер, кућо стара! Надам се да старом пријатељу из школске клупе нећеш одбити једну игру. Зар се не сећаш, ја сам Мајк Фејс?

— Може бити... — рекох незаинтересовано и почех да играм с њим.

Бернард је за то време нерасположен седео у фотељи у углу и нервозно одговарао на питања радозналих гостију, који су хтели да знају све о мојој болести. Била сам замишљена и све више пажње сам обраћала на мелодију песме, која ми је звучала познато.

— И — препознала сам је! Била је то мелодија Еди Кантора „То си била ти!, коју смо Бернард и ја увек сматрали „својом". Добро познати тонови су невероватном брзином почели да ми враћају изгубљене слике из прошлости. Памћење ми се вратило!

Погледала сам лица око себе. Сва су ми поново позната. Била сам пресрећна. Брзо сам одгурнула Фејса у страну и потрчала Бернарду у загрљај. И он је чуо мелодију и када ме је угледао како насмејана трчим према њему, схватио је све.

— Најзад! — рекао је весело. **— Већ сам мислио да ћу морати поново да те запросим.**

— Ништа ти то не би помогло. Знам добро да се никад не бих удала за непознатог човека.

Џенифер Бак данас има преко педесет година и са супругом Бернардом и троје деце још живи у Дилу, где је 1949. године када је изненада изгубила памћење, доживела најтеже часове у свом животу.

М. Ј.

РАТОВИ КРСТАША

На великом црквеном сабору у Клермонту, одржаном 27. новембра 1095. године, папа Урбан II позвао је све вернике у рат за ослобођење Јерусалима од муслимана, „безбожника". У то време Европом је харала страшна глад, а класне супротности биле су веома заоштрене. Уз то, косила је и ужасна епидемија, данас се верује да је то била куга, од које је свакодневно умирало на хиљаде људи. Бег из такве стварности био је потпуно разумљив и папин позив прихваћен је с невиђеним одушевљењем. Осим тога, са Истока долазе приче о рајском животу, вртовима препуним воћа, о злату које се налазило на сваком кораку.

У периоду између 11. и 13. века владајућа феудална класа западне Европе водила је војску на Исток, пут Јерусалима под изговором да ослободи Христов гроб који се тобоже тамо налазио. Сви ратници носили су крст на десном рамену, па су по томе походи на Исток у којима су учествовали (поуздано се не зна да ли их је било седам или осам) названи крсташки ратови. Сви су од њих очекивали корист: верски фанатици — место на небу, феудалци — огромне поседе, а сви учесници — богат плен. А папа им је унапред обећао опроштење свих грехова, недела и злочина које ће учинити на том путу.

Први крсташки поход почео је у августу 1096. а у њему су учествовали богаташи из јужне Француске, Фландрије, Нормандије, међу којима су се с својом окрутношћу истицали Готфрид Бујонски и његов брат Балдуин. Са великом војском они су, преко Балкана, 15. јула 1099. стигли до Јерусалима и почели да га опседају, да би га затим освојили, остављајући око себе пустош.

У свим тим ратовима изгубило је живот око 2 милиона људи. Само у четвртом крсташком рату страдало је око 15.000 деце коју су ратници повели из сујеверја, верујући да ће тако победити.

(На страни 12—13 цртеж приказује опсаду Јерусалима за време првог крсташког рата.)

ОПСАДА ЈЕРУСАЛИМА

ОРУЖЈЕ КОЈИМ СУ СЕ СЛУЖИЛИ КРСТАШИ

1) Војна секира 2) Топуз 3) Мач 4) Праћка 5) Мошеја 6) Давидова кула (по легенди основао Јерусалим) 7) Место на којем је тобоже сахрањен Христ 8, 9. и 10) Браниоци града — војници у зеленим оделима 11, 12, 13 и 14) Велики пожари настали после убацивања запаљених бурића у град 15) Покретна дрвена кула за напад на бедем 16 и 17) Пењање на бедем помоћу мердевина 18) Угљенисани остаци једне дрвене покретне куле 19, 20, 21 и 22) Стрелци који су заклоњени иза огромних штитова 23 и 24) Одреди војника који се спремају за напад, 25) делови покретне куле: А — покретни мост који се спушта на бедем, Б — мердевине које воде од једне до друге платформе, Ц — мердевине помоћу којих брже може да се стигне, са спољне стране, до врха покретне куле и Д — точкови 26) План опсаде Јерусалима: А — резервна група војника, Б — место у Јерусалиму где је наводно Христов гроб, Ц — Давидова кула, Д — мошеја, Ф — војне позиције крсташа, Е — равница око града 27) Носила за рањенике 28) Поправка поломљених мердевина 29) Ратник с копљем, 30) Преношење „муниције" — каменица за катапулт 31, 32 и 33) Превијање рањеника 34) Загревање уља и прављење такозване „грчке ватре" 35) Буре у којем се налази катран 36) Ковачи зашиљују врхове копља која се избацују из катапулта 37) Ковач додаје „тобџији" копље са зажареним врхом 38) Платформа катапулта 39) Мех ко-

јим се распирује и стално одржава ватра 40) Справа за зашиљавање копља и оштрење мачева 41) Осовина катапулта 42) Главни део катапулта у положају после избацивања „муниције“ 43) Огромна праћка у којој се налазила каменица или буре 44) Лансирно буре у којем се налази врео катран 45—50) Разни облици крстова које су ратници носили на својим одорама, зависно од државе или покрајине из које су пошли.

ГОЛМАН СВИХ ВРЕМЕНА

Доктор инжењер МИЛАН МУШКАТИРОВИЋ рођен је 1934. године у Бихаћу. Гимназију је завршио у Београду, као и Технолошки факултет, на којем је дипломирао 1959. године са просечном оценом 8,5. Постао је асистент, а 1965. године докторирао.

Ватерполо је почео да игра 1949. године. Голман репрезентације постао је 1957. године, а већ следеће проглашен за најбољег ватерполо голмана света. Док је он играо, „Партизан" је три пута освајао Куп европских шампиона, а добијао је и првенства државе у ватерполу. Из репрезентације се повукао 1964. године, после 96 одиграних утакмица.

Данас је доцент на катедри за хемију Технолошког факултета у Београду и председник Ватерполо савеза Југославије.

— Када сам први пут после операције ушао у базен, осећао сам се веома чудно: потпуно ми се пореметила координација покрета и било је неизвесно хоћу ли моћи и даље да пливам!

Огромна полица са спруветама, ретортама и свим могућим хемијским посуђем и прибором, пулт за вршење огледа, а читава простране и светла лабораторија мирише на етар: тако изгледа радно место — најбољег ватерполо голмана на свету свих времена! Јер, по једнодушним оценама највећих светских стручњака за овај спорт, доктор Милан Мушкатировић стављан је на листу идеалне светске ватерполо репрезентације у годинама између 1958. и 1964, ма ко да је био њен састављач. О њему су мишљења била неподељена!

Почео сам на Сави, сећа се некадашњи репрезентативац, као дечак, са друговима. Тамо се налазио мали ватерполо клуб „Железничар" — и ми смо се сви уписали у њега. „Железничар" се после распао, а ја сам, ето, доспео до репрезентације!

Први пут сам целу утакмицу за „плаве" одиграо 1958. године у Венецији. Имао сам трему — уосталом, трема је увек присутна! Бар на почетку, у првих десетак минута, а после нестане. Мислим да је трема тада лоше утицала на мене и ту утакмицу смо изгубили од Мађара са 3:1.

Ипак, већ исте године Мушкатировић је на Европском шампионату у Будимпешти проглашен за најбољег голмана! Новинари су га назвали „голман-виртуоз"...

Златна измакла за длаку

„Често од ситница зависи резултат неке судбоносне утакмице. Тако је било на Олимпијади у Токију, 1964. године, где је наша репрезентација имала све изгледе да однесе златну медаљу.

Играли смо одлучујућу утакмицу са Мађарима, а они су, поред екипе Совјетског Савеза, наши традиционални ривали! На голу се тада налазио Стипанић, а чувени мађарски играч Русоран спремио се да пуца. Било је само три секунде времена и Стипанић ми је из базена повикао:

— Шта да браним?

Ја сам тада био голман већ петнаест година и имао сам више искуства од њега. Знао сам да Русоран увек пуца у десни доњи угао гола, а само један једини пут пуцао је у леви горњи и то на Олимпијади у Риму, 1960. године, када сам ја бранио. Помислио сам да ће и сад на исти начин покушати да превари голмана јер се радило о одлучујућем голу. Уз то, немајући времена за размишљање, повикао сам Стипанићу:

— Лево горе!

У следећем тренутку лопта је полетела и — завршила у голу: Русоран је пуцао као и обично... Тако нам је за длаку, можда незаслужено, измакла златна медаља! **Али, никад се не може све до краја предвидети, често пуки случај промени неки исход.**

Па и у науци се то догађа! Постоји прича о томе да је једна хемијска реакција пронађена када се експериментатору сломио термометар којим је мерио топлоту раствора и тек када је жива из њега почела да делује — реакција је успела! А да се то није догодило, ко зна колико би се још тапкало у мраку...

Све сам положио из прве

Иначе, улога голмана је сасвим посебна. За нас не важи исто што и за остале играче који се пре утакмице обавезно „распливавају", како се то каже спортским речником. Голману, у ствари, често и не треба распливавање јер он првенствено мора да има добре рефлексе, да брзо мисли. **За голмана су најтеже утакмице без пуцања на гол: то успављује пажњу, а човек се ипак замара. Највише сам уживао баш на утакмицама где се пуцало сваког минута!**

Додуше, некада су утакмице биле друкчије, за гледаоца можда лепше него данас, када је лопта постала, како ми то кажемо, скупа: пуца се готово само када је погодак сигуран, а све је подређено резултату..

Не, није било тешко ускладити спорт и науку, човек само мора да организује време, а сат, сат и по за тренинг увек може да се нађе! Уосталом, тада кад сам ја играо, сезона је трајала онолико колико је могло да се плива напољу, тако да је увек остајало шест-седам месеци за испите, а ја сам их полагао у слободним роковима и тако сам то ускладио

Испите, додуше, нисам препуштао случају: свих двадесет и пет положио сам из прве... Најтеже је дошло тек после, када сам почео да се бавим научним радом на факултету, па сам тако морао да се опростим од репрезентације. Последњу, 96. утакмицу за „плаве" одиграо сам баш у Токију, можда ми је и зато та Олимпијада остала у најлепшој успомени...

Ризична операција

Било је тешких тренутака, нарочито онда када сам, 1961. године, имао операцију мениског. Тада то није било као данас: та операција представљала је велики ризик и често се догађало да са њом долази крај спортске каријере. Чим сам стигао у болницу на Бањици, дежурна сестра ме је упитала по који пут оперишем менискус. Зазвучало ми је то као неки лош предзнак!

Сама операција је добро протекла, али требало је да читаву зиму проведем имобилисан и без тренинга. Када сам следећег пролећа ушао у базен, осећао сам се веома чудно. Потпуно ми се пореметила координација покрета и требало је много самодисциплине и рада да опет уђем у форму, али у води све то иде лакше.

Те године, на Европском купу шампиона у Лајпцигу, Партизан је однео победу — био сам потпуно опорављен! Ипак, са тог шампионата памтим један гол по томе што сам га примио на невероватан начин. Опет се ближио драматичан крај утакмице. У последњих пет секунди противнички играч, иначе десничар, случајно је дошао до лопте — левом руком. Пуцао је без размишљања, не надајући се ни сам поготку, али ударац нисам могао да одбраним!

Не мислим да је изузетно што сам се упоредо бавио спортом и науком, уосталом, има бар тридесет бивших репрезентативаца или играча прве лиге који су постали доктори наука" — завршава скромно доктор Милан Мушкатировић. Али, само један је постао најбољи на свету. а то је, благо речено, ипак необично!

Забележила:
М. Крстуловић

ОДЕЛО СА РАНЦЕМ
ЗА ПЛАНИНАРЕЊЕ

МАРГАРЕТИН АНСАМБЛ
ЗА ПЛАНИНАРСКИ ДОМ

КОМПЛЕТ
ЗА
ПЛАНИНАРЕЊЕ

ДЕНИСОВО
ОДЕЛО ЗА
ПЛАНИНАРСКИ
ДОМ

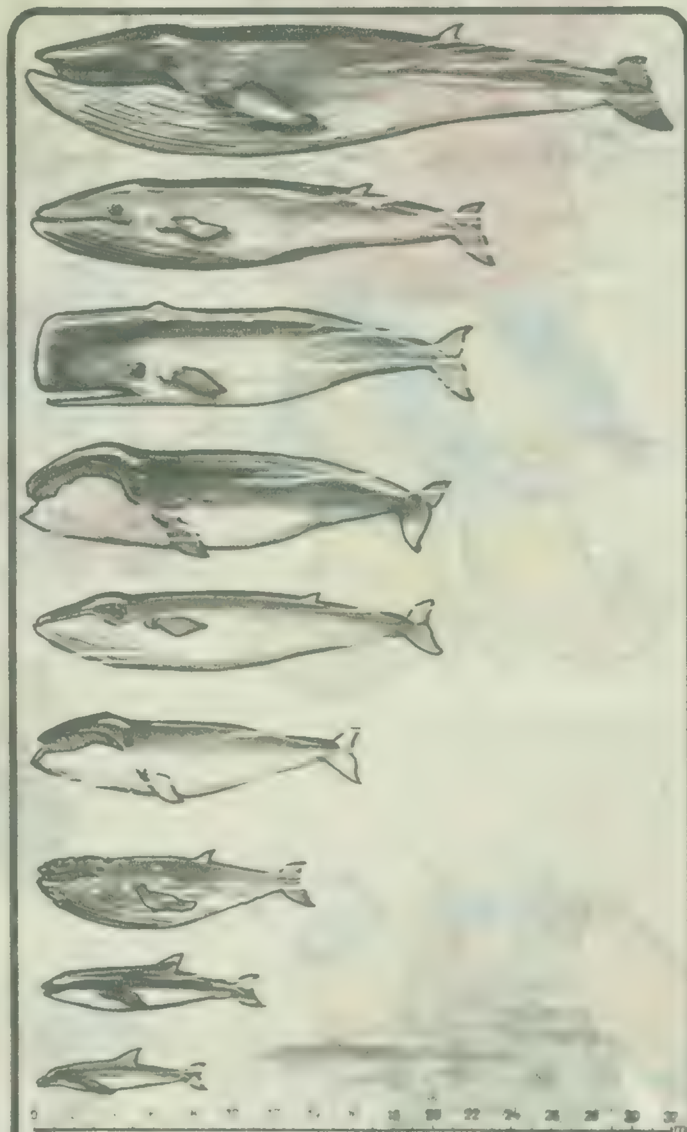
ДЕНИС И

– МЛАДИ ПЛАНИНАРИ

ОТКУД КИТОВИ У ЈАДРАНУ?

ХАЈКА НА ГРДОСИЈУ

Две миље од истарског градића Новиграда китови су безглаво зашли међу мале рибарске чамце и бесно се размахали огромним реповима. Наоружани само веслима, храбри рибари су прихватили битку с морским чудовиштима.

ОБЛИК И ВЕЛИЧИНА НАЈПОЗНАТИЈИХ ВРСТА КИТОВА, ОД КОЈИХ НЕКИ ЗАЛАЗЕ И У ЈАДРАНСКО МОРЕ: 1. плаветни кит, 2. кит перајар, 3. уљешура главата, 4. гренландски кит, 5. северни кит, 6. ледни кит, 7. грбави кит, 8. патуљасти кит, 9. кљунасти кит.

У свануће једног јунског дана 1884. године седам рибарских чамаца отиснуло се од обале испред истарског градића Новиграда. Дан и море обећавали су добар улов и, по обичају, мештани су испратили своје рибаре кад су запловили ка пучини Јадрана. Међутим, ни искусни рибари у чамцима ни Новиграђани нису слутили да ће тај дан бити необичан и узбудљив и за најпровереније морске вукове.

Кад су чамци били на око две миље од обале, море испод њих одједном се ускомешало и узаврело. Брда беле пене дизала су се и нестајала, а тамни обриси „великих риба" као утваре помаљали се на површини.

Рибари у чамцима били су запањени и преплашени. Истина, чули су од морараца да у далеким морима живе „рибе" дугачке као једрењак, али ово је био први пут да их виде у Јадранском мору, надомак Новиграда. Те велике „рибе" били су — китови.

Без одговарајућег оружја и више него изненађени, очекујући да им сваки час многобројне грдосије из јата разбију чамце, рибари су окренули крму и журно запловили ка обали.

САПУН ОД УЉЕШУРА

Ово је први забележен сусрет наших рибара с китовима у Јадранском мору. Доцније су новине писале о честим виђењима и борбама рибара Јадрана с највећим животињама на Земљи.

Пре двадесетак година новиградски рибари су на пучини поново наишли на велико јато китова. Кад су им се чамци приближили, морске грдосије су изненада побеснеле и насумце јурнуле на чамце. И док се родни Новиград сивео и губио у даљини, по двојица рибара у сваком чамцу били су готово беспомоћни. **Две миље од обале развила се огорчена и неједнака борба. Китови су безглаво зашли међу малене чамце и размахали се великим реповима. Једино „оружје" у рукама узбуђених рибара била су весла. Запљускивани таласима и пеном узбурканог мора и чамци и китови приближавали су се у неједнакој борби све више обали. Кад су дошли до плићака, китови су се једноставно насукали.**

Следећа три дана становници Новиграда резали су месо шест огромних уљешура, топили уље, кували сапун... То је био најбогатији улов китова у Јадранском мору.

Некад су овакви догађаји били највећа сензација и брзо се за њих знало у Бечу, Пешти, Трсту... Кад су китови постали све чешћи гости уз обале нашег мора и кад су их рибари сусретали у све већем броју, китови у Јадрану више нису изазвали велику пажњу нити су узбуђивали становнике обалских места. Китови у Јадранском мору најчешће су се појављивали у јатима, што је уобичајено за начин живота свих дивова с морских пучина. Понекад се у Јадрану појављивао само један кит, усамљена и изгубљена грдосија, која је вероватно на својој маратонској пловидби залутала и у мало Јадранско море.

АВИОНИМА НА ЛУТАЛИЦУ

Сем јата које је уловљено код Новиграда, у прошлом веку појавило се и велико јато китова уз северну обалу Хвара. Неколико уљешура из тог јата насукало се у плићацима где су их рибари везали уждимама, извукли на обалу, раскомадали и од њиховог сала истопили уље.

Највише китова дуж далматинске и истарске обале уловљено је кад су се животиње саме насукале у плићацима.

Пре стотинак година насукао се уз обалу Пага један кит тежак више од 50 тона. То је први кит уловљен у близини овог острва и први за којег се зна да је убијен уз нашу обалу. Године 1885. рибари са острва Виса извукли су из мора већ угинулог кита којег су морске струје дотерале до обале. **У једнојували недалеко од Задра нађена је 1906. године насукана огромна уљешура.** Сем китова ове врсте, који су и најчешћи гости Јадрана, ухваћен је 1927. године у близини Пељешца кљунати кит а 1903. уз обалу Пага кит перајар који је био дугачак десет метара. Изгледа да су воде око Пага постале нарочито богата „ловишта". **Године 1908. насукала се на обали овог острва уљешура тешка 35 тона. Једанаест година касније код Пага су уловљена два кита. Море је 1955. године избацило на пашку обалу кита дугачког 17 метара.**

Те исте године недалеко од Новиграда један кит је умакао рибарима, а 1956. године, такође код овог истарског градића, почела је једна од најдраматичнијих хајки на кита у Јадранском мору.

Уз северну обалу Пага појавио се један усамљени кит и одлутао Подгорским

каналом до Новиграда. Неколико дана је ова грдосија дугачка око 20 метара и тешка више од 50 тона, измицала рибарима, ратном броду наше морнарице и авионима. То је заиста био чудан и дотад невиђен лов. Узнемирен и уплашен кит је јурио уским заливом све док није нашао излаз кроз Нински канал и нестао.

КРИВИ СУ ПЛАНКТОНИ

У јесен 1962. године виђена су три јата китова у близини Задра. У њима је било више од двадесет китова који су се толико приближили обали да су се сваког тренутка могли насукати у неком плићаку. **Један за другим, високо штрцајући воду из отвора на огромним главама, китови су пролазили Задарским каналом паралелно ка југу. Рибари су их**

ТАНКЕ ПУШКЕ ПРИМОРКИЊЕ

Сматра се да су прве пушке израђене у Фландрији око половине 14. века. Ово оружје спомиње се у Италији 1364. а у Дубровнику 1382.

неко време пратили на својим бродићима, али су одустали од лова јер за то нису били опремљени.

До сада је уз нашу обалу Јадранског мора уловљено преко четрдесет китова. Већином су то биле главате уљешуре, највећа и најбројнија врста китова, док је од ређих врста — китова кљунатих и китова перајара — уловљено само неколико примерака.

Рибари, становници насеља на обали и научници дуго су се питали: откуд китови у Јадранском мору кад се зна да ови лутајући морски дивови воле пространија и хладнија мора.

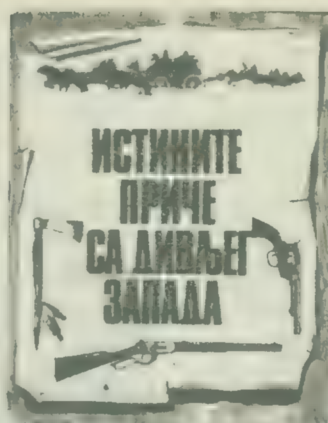
Претпоставља се да јато китова у потрази за храном залута из Атлантског океана у Средоземно море, а одатле у Јадран. Познато је да морске струје из Атлантског океана носе у Средоземље и планктон — основну храну већине китова. У правцу морске струје крећу се за овим ситнушним морским животињама и огромна јата сардина које се њима хране. Неким врстама китова ове рибе су такође храна, и јата китова најчешће прате јата сарди-

на. У том лову на планктоне и сардине китови зађу и у Јадранско море па није нимало чудно што понеки од њих буду ухваћени дуж наше обале од Црногорског приморја до Истре.

Н. Лончар

године. Из Италије и Дубровника пушке су увожене и у друге земље тог доба. Зна се да је деспот Ђурађ 1452. године у борбама у Приморју употребљавао пушке. Наше народне песме спомињу танке пушке приморкиње, пушке млетачкиње, цефердаре кова млетачкога, танке брешке талијанке. Било је увоза пушака и са севера јер се, такође у народним песмама, помињу „пушке даницкиње“, тј. из Данцига, односно данас пољског града Гдањска.

БЛЕДОЛИКА ИНДИЈАНКА

КАДА СЕ ТОМЕ НИКО НИЈЕ НАДАО, СИНТИЈА ЈЕ УКРАЛА КОЊА И НЕСТАЛА!

Једног мајског дана 1836. године у пограничној области на северу Тексаса где је живела породица Паркер зачули су се крици и топот коња. У кући Паркерових настаде ужурбаност какву производи страх: сви су исувише добро знали да се то Индијанци приближавају. У овим крајевима није била реткост да Команчи изненада, у по бела дана, нападну и опустоше усамљену кућу као што је била Паркерова.

Ваш то се и догодило.

Отац Паркер узалуд је својом једином пушком покушао да се супротстави, Индијанаца је било много и убрзо су упали у кућу. Један од нападача ударио је томахавком Паркера у чело и он се срушио на под без гласа.

Запањена мала Синтија Ен загњурила је главу у мајчино крило. Тада је једна снажна рука повуче и отрже. Мајка је потрчала да је отме, али силовит ударац песнице обори и њу на под. **Синтија Ен већ се налазила на шареном индијанском коњу који је грабио према прерији. Имала је тада девет година.**

Када се Исак Паркер, ранчер и посланик у тексашком парламенту, вратио кући, дочекао га је стравичан призор. Брат му је био мртав, снаха лежала без свести на поду кухиње која је личила на поприште. Кућа је била испреметана. Све што је Индијанцима могло бити од користи изнето је из ње, а мале Синтије нигде није било.

Исак Паркер је, иако бивши војник и човек навикнут на суров тексашки живот, заронио главу у руке и заплакао...

ЗАРОБЉЕНИЦА ПЛАВИХ ОЧИЈУ

Двадесет и четири године касније, у лето 1860. један одред војника налазио се у близини Пис Ривера на северу Тексаса, када је наишао на племе ратоборних Команча луталица. Отпочело је пушкарање и Команчи су се убрзо дали у бег.

Један од војника управо је нанишанио на заосталог Индијанца одевеног у буфалову кожу, кад овај одједном подиже рукама бебу и војник одложи пушку: **у жене се није пуцало. Погледавши мало боље, војник примети да у њега гледа пар чудно тужних плавих очију — нема сумње, пред њим се налазила бела жена!**

Остали војници се окупише око чудне заробљенице. Некоме је синуло да би то могла бити одавно нестала братаница Исака Паркера због које је старац много патио и коју су узалуд покушавали да нађу.

Одмах су послали по Паркера.

ЗАБОРАВИЛА СВОЈЕ ИМЕ

Старац је дојурио видно узбуђен. Гледао је ову жену обучену по индијански, коже потамнеле од сунца и прашине, масне косе, са чудним плавим очима. Узалуд је покушавао да препозна неку црту своје девојчице, да по неком покрету њеног лица или тела пронађе познати Синтијин гест. Ништа!

Покушао је, и поред разочарења, да поразговара с њом, да буде сигуран. Али, жена није знала готово ни реч енглеског. Исак Паркер најзад рече уморним гласом:

— Изгледа да смо се преварили. Јадна моја Синтија Ен!

Ражалошћен, старац се већ спремао да крене кад се плаве Индијанкине очи рашириše. Она га бојажљиво повуче за рукав и само изусти:

— Ми Синтија...

После двадесет и четири године проведене у прерији, Синтија се сетила свог имена. У том часу сав ужас оног мајског дана када су је Команчи отели projури кроз њено давно затворено сећање. Али, била је исувише навикнута на живот какав су водили Команчи и она не пусти ни сузу. Само је притиснула дете на груди.

ГАЛОПОМ У ПРЕРИЈУ

Није било лако Синтији Ен Паркер да се опет привикне на живот белаца. Чудно се осећала у лакој, памучној хаљини, била је давно заборавила да једе виљушком и ножем. Али, оно што јој је најтеже падало било је одвајање од породице. Јер, Синтија је била жена индијанског поглавице и имала два сина поред ове мале ћерке која је заједно са њом доспела међу белце.

Једнога дана, после непуна два месеца проведена у кући стрица Исака Паркера, нешто се у њој преломило: решила је да се врати.

Навикнута међу Команчима да устаје веома рано, следећег јутра, у саму зору, док су остали још спавали, искрала се из куће.

Чим се нашла напољу, одбацила је ципеле које су је жуљале и мачјим корацима упутила се према штали. Ту је зграбила првог коња и, не оседлавши га, узјахала са дететом у рукама. Кроз влажну траву галопом је појурила у прерију...

М. К.

БИМ И БУМ

JOE MUSIAL

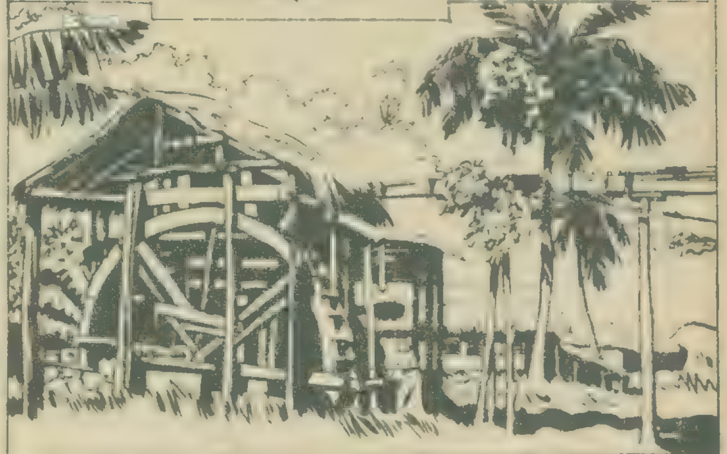
ШРАФЋО

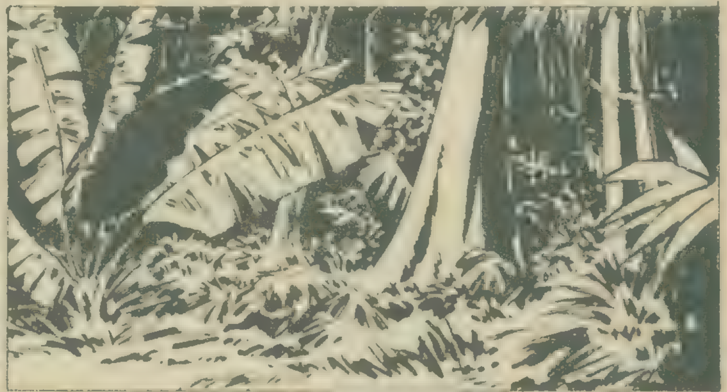

KRALJ DŽUNGLE

SAHIBE, MISLIM DA NIJE TREBALO DA POVEDETE TOMA! SUVIŠE JE MLAD!
MENE JE MOJ OTAC POVEO U LOV KAD SAM IMAO SEDAM GODINA!
U DVANAESTOJ SAM UBIO PRVU DIVLJU ŽIVOTINJU!

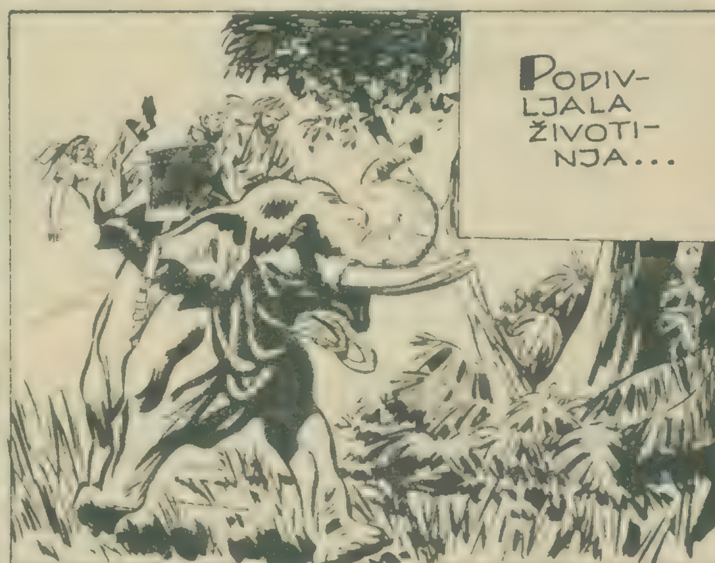

PORED TOGA TOM JE SIGURAN U RUKAMA KRIŠANA!

POGLEDAJ GA, ELI! DJEČAK JE ODUŠEVLJEN! ZAMIŠLJA DA JE KRALJ DŽUNGLE!

USKORO SU STIGLI DO RIJEKE...

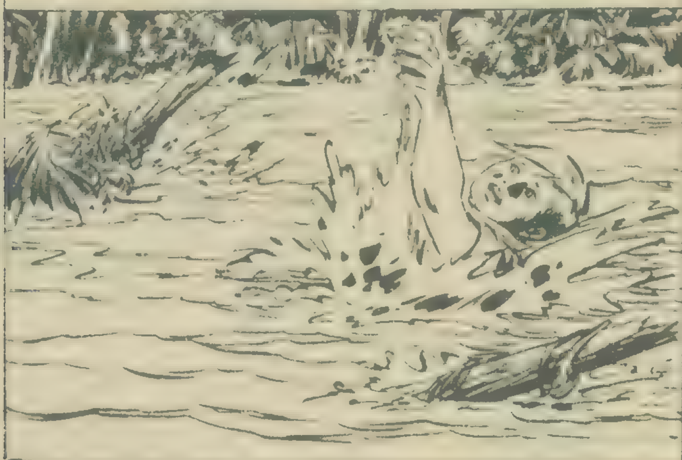

IZNENADA...

SLON NA KOME JE JAHAO TOM NAGAZIO JE NA KOBRU...

PODIVLJALA ŽIVOTINJA...

POLETJELA JE KA RIJECI...

I ZBACILA TOMA U HLADNU VODU...

SNAŽNA RJEČNA STRUJA PONIJELA JE DJEČAKA...

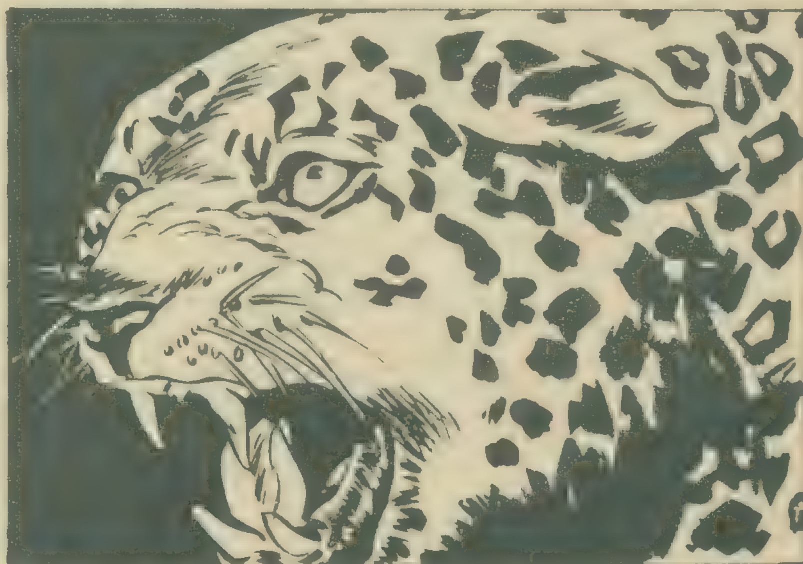

DŽON KOLVIN NIJE ZNAO DA PLIVA I POKUŠAO JE DA DOBACI UŽE DO SINA...

POTPUNO NEMOĆAN, DŽON JE STAJAO NA OBALI...

MOJ SIN! IZGUBIO SAM GA ZAUVIJEK!

NEKOLIKO KILOMETARA NIZVODNO, VODA JE IZBACILA TOMA NA OBALU...

ALI OPASNOST GA TEK TU VREBA...

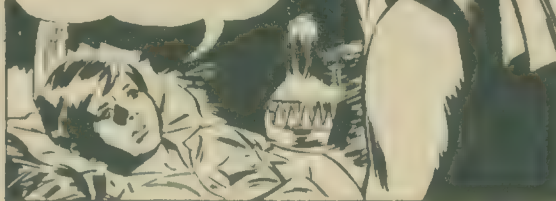

U TRENUTKU KADA JE PANTER HTIO DA SKOČI NA DJEČAKA ZAČUO SE NEČIJI GLAS...
NE! STANI!

SIROTI DJEČAK! NA SREĆU, ŽIV JE!

NEKOLIKO DANA KASNIJE, KADA SE TOM OPORAVIO...

TOM JE POKUŠAO DA SE PRISJETI SVEGA NE ZABORAVLJAJUĆI DA KAŽE SVOJE IME I IME SVOG OCA, A ONDA JE OPET ZASPAO...

A KADA SE PROBUDIO...

STARAC JE ODLUČIO DA ISPRIČA DJEČAKU SVE O SEBI...

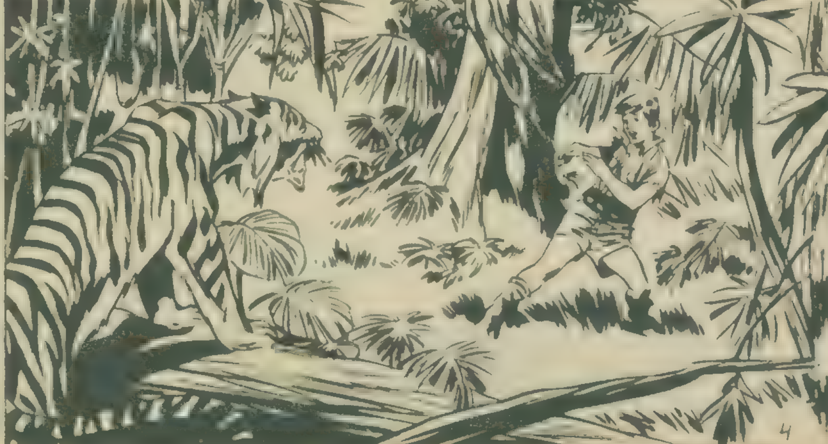

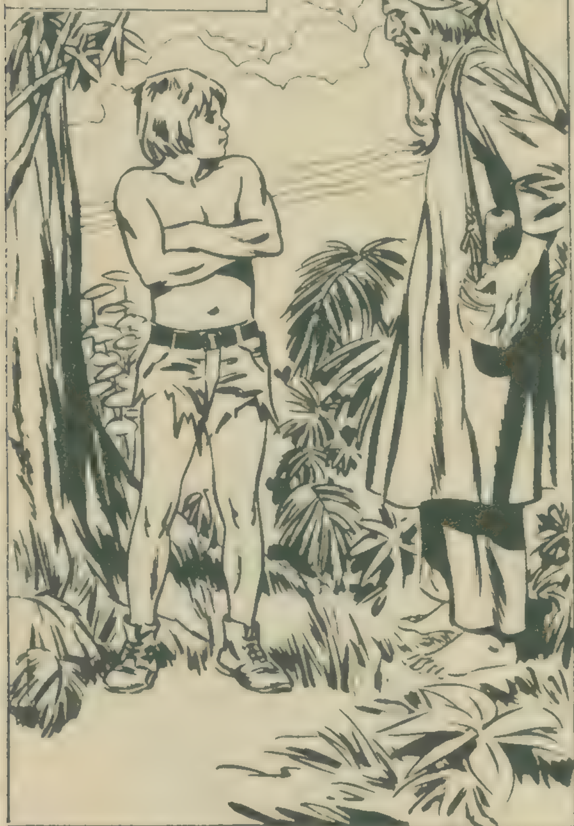

TOM JE NEKOLIKO PUTA POKUŠAO DA PRONAĐE IZLAZ IZ DŽUNGLE...

...ALI STRAH OD DIVLJIH ZVIJERI BIO JE JAČI I TOM SE VRAĆAO STAROM PUSTINJAKU...

STARAC JE UVIJEK BIO SPREMAN DA GA UTJEŠI...

UČIO JE TOMA DA VOLI PRIRODU...

...I ŽIVOT U NJOJ...

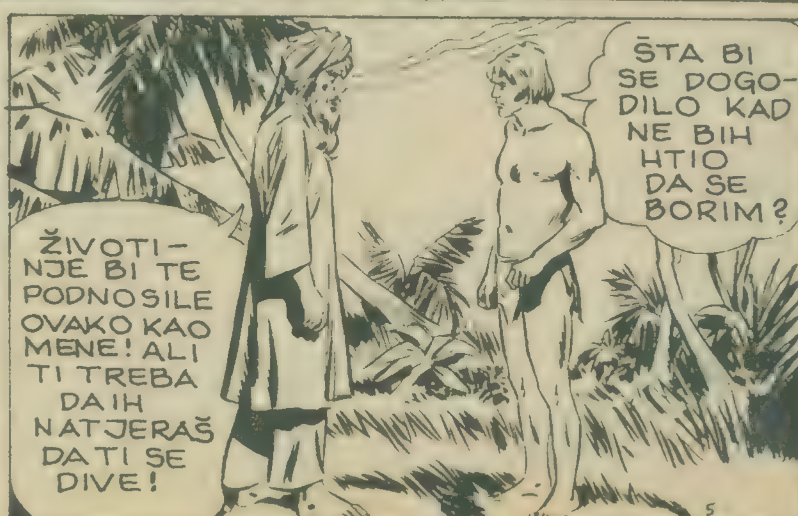

TAKO JE TOM ZAVOLIO DIVLJE ŽIVOTINJE I NAUČIO DA SE SPORAZUMIJEVA S NJIMA..

VRIJEME JE PROLAZILO I TOM SE JEDVA SJEĆAO LIKA SVOG OCA...

JEDNOGA DANA PANTER JE NAPAO TOMA...
STARAC JE OBJASNIO MLADIĆU...

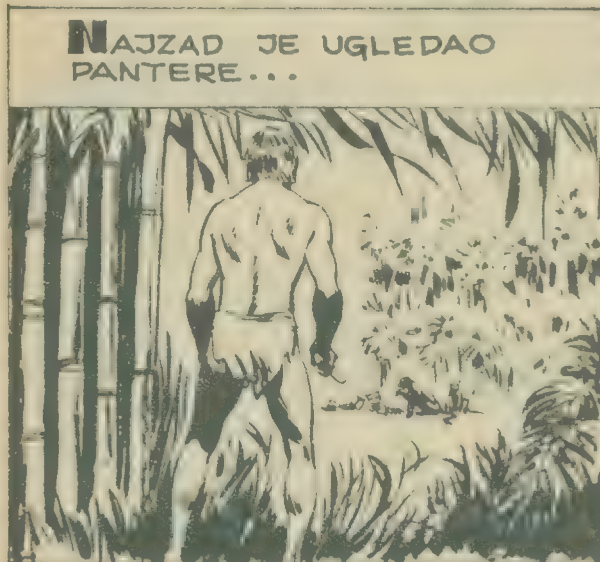

ŽIVOTINJE ZNAJU DA SI IM TI PRIJATELJ, ALI ONE ŽELE DA SE UVJERE DA SI SNAŽAN! POKAŽI IM KOLIKO SI JAK I I TADA ĆE TE CIJENITI!
ALI KAKO?

BORI SE S PANTEROM! POBJEDI GA ALI GA NEMOJ UBITI!
A ZAŠTO DA SE NE BORIM S TIGROM?
JOŠ NISI TOLIKO JAK!

ŠTA BI SE DOGODILO KAD NE BIH HTIO DA SE BORIM?
ŽIVOTINJE BI TE PODNOSILE OVAKO KAO MENE! ALI TI TREBA DA IH NATJERAŠ DA TI SE DIVE!

OVO JE TVOJE JEDINO ORUŽJE, SRETNO, TOME!

TOM JE JURIO KROZ DŽUNGLU...

NAJZAD JE UGLEDAO PANTERE...

HEJ, HOĆEŠ LI DA ODMERIMO SNAGE?

VELIKI CRNI PANTER RAZUMIO JE TOMA...

ŽIVOTINJA SE USTREMILA NA MLADIĆA...

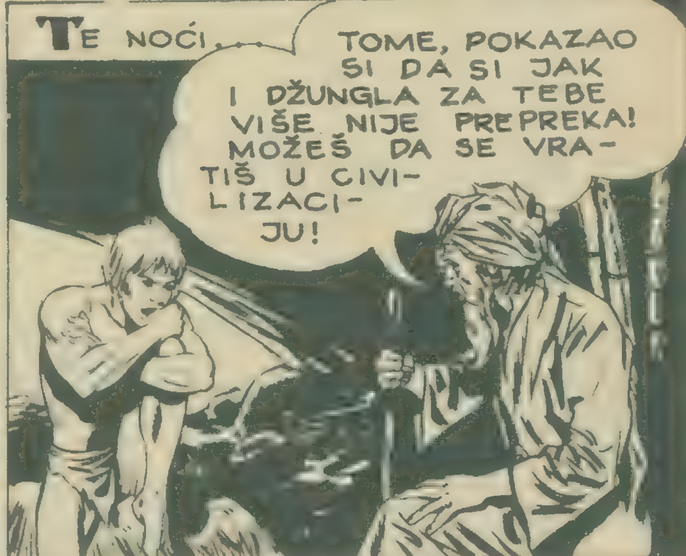

PANTER JE PRVI NAPAO, ALI TOM JE USPIO DA SE BACI ŽIVOTINJI NA LEĐA I NOŽEM JE POGODI U SLABINE...

PANTER SE SRUŠIO...
POBIJEDIO SAM TE, ALI JA ŽELIM DA OSTANEM TVOJ PRIJATELJ!

ŽIVOTINJA JE ZAREŽALA I POKAZALA DA RAZUMIJE TOMA...

SJAJNO! A SAD POĐIMO DO RIJEKE DA TI OČISTIM RANU!

TOM JE ŽELIO DA GA I OSTALE ŽIVOTINJE CIJENE, ALI JE ZA SADA VIŠE VOLIO DA OSTANE SAMO PRIJATELJ S TIGROM..

TE NOĆI...
TOME, POKAZAO SI DA SI JAK I DŽUNGLA ZA TEBE VIŠE NIJE PREPREKA! MOŽEŠ DA SE VRATIŠ U CIVILIZACIJU!

SAMO, TO TREBA ODMAH DA ODLUČIŠ!
DUGUJEM TI ŽIVOT I SVE OVO ŠTO SAM SAZNAO O ŽIVOTU! ZAVOLIO SAM ŽIVOTINJE I ZATO OSTAJEM OVDJE!

JEDNOGA DANA DOGODILO SE NEŠTO ŠTO JE UZNEMIRILO TOMOV ŽIVOT...

DOK SE IGRAO S NOSOROGOM...
BANG!

ČUDNO! KAKAV JE TO ZVUK?

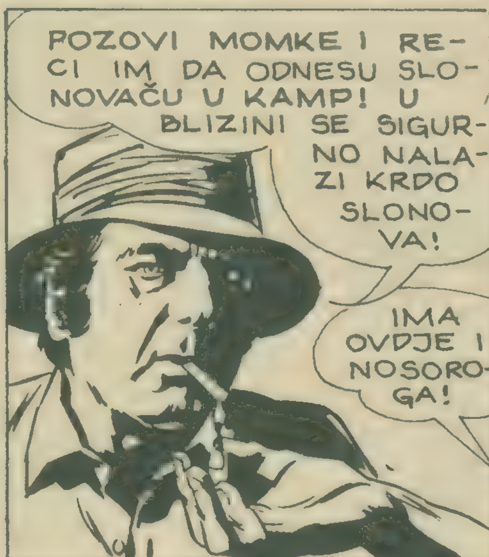

TOM SE SJETIO DA JE KAO DJEČAK ČUO TAJ ZVUK...

POJURIO JE KA MJESTU ODAKLE SE ČUO PUCANJ...

UZ PUT JE NAIŠAO NA UPLAŠENE MAJMUNE...

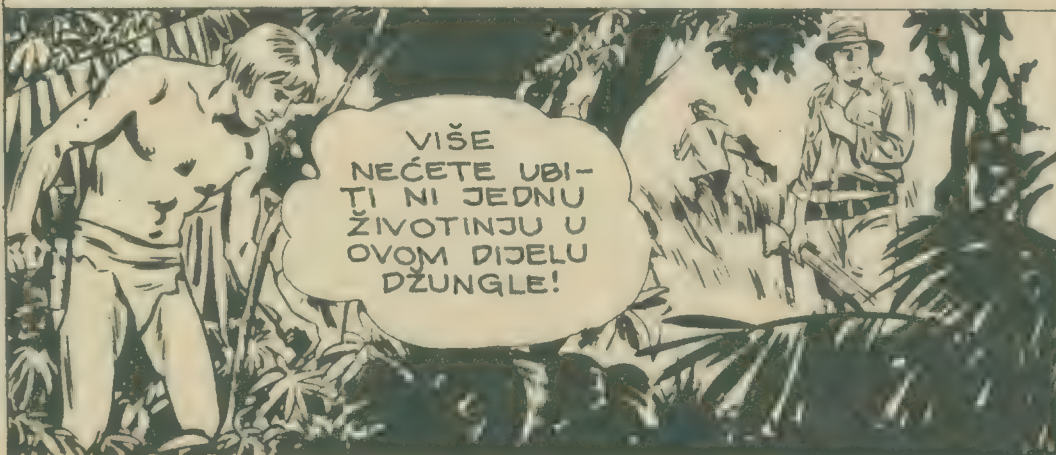

UBRZO...
?

OVDJE LJUDSKA NOGA JOŠ NIJE KROČILA! IMAĆEMO BOGATU LOVINU!
DA, SAHIBE! KRAJ JE PUN SLONOVA!

POZOVI MOMKE I RECI IM DA ODNESU SLONOVAČU U KAMP! U BLIZINI SE SIGURNO NALAZI KRDO SLONOVA!
IMA OVDJE I NOSOROGA!

ZAISTA? PA ROG NOSOROGA JE NA VEĆOJ CIJENI OD SLONOVAČE!

UBILI SU SLONA SAMO ZATO, DA BI SE DOMOGLI NJEGOVIH KLJOVA! UBICE!

TOM SE SADA GNUŠAO ONOGA ČEMU SE PRIJE VIŠE GODINA DIVIO...
VIŠE NEĆETE UBITI NI JEDNU ŽIVOTINJU U OVOM DIJELU DŽUNGLE!

TOM JE PRATIO
LOVCE U STOPU...

ČEKAO JE POVOLJAN TRENUTAK
DA NAPADNE...

LOVCI SU ODJEDNOM ZASTALI. UGLEDALI SU LEOPARDA...

KAKVO KRZNO, A?
DOBRO ĆETE ZARADITI NA NJEMU, LOGANE!

ALI PRIJE NEGO ŠTO JE LOGAN OPALIO, TOM SE BACIO NA NJEGA...

LOVAC JE ISPUSTIO PUŠKU...

... I TOM JU JE UNIŠTIO JEDNIM UDARCEM O DRVO...

LOGAN JE BRZO IZVUKAO REVOLVER...

...ALI MU TOM NIJE DAO PRILIKU DA PUCA...

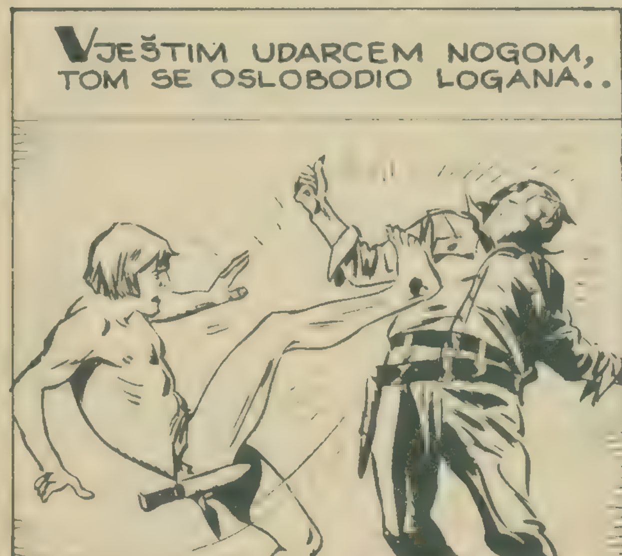

KO SI TI I ŠTA HOĆEŠ OD MENE ?

JA SAM PRIJATELJ DIVLJIH ŽIVOTINJA I DOK JE MENE NIKO IM NIŠTA NEĆE UČINITI !

ALI, ŠTA TI TRAŽIŠ OVDJE ?
TO JE DUGA PRIČA! BJEŽI ODAVDE, I NE VRAĆAJ SE VIŠE!

LOGANE, UHVATIO SAM GA!

EVO TI, BEZOBRAZNIČE!

VJEŠTIM UDARCEM NOGOM, TOM SE OSLOBODIO LOGANA..

OUUH!

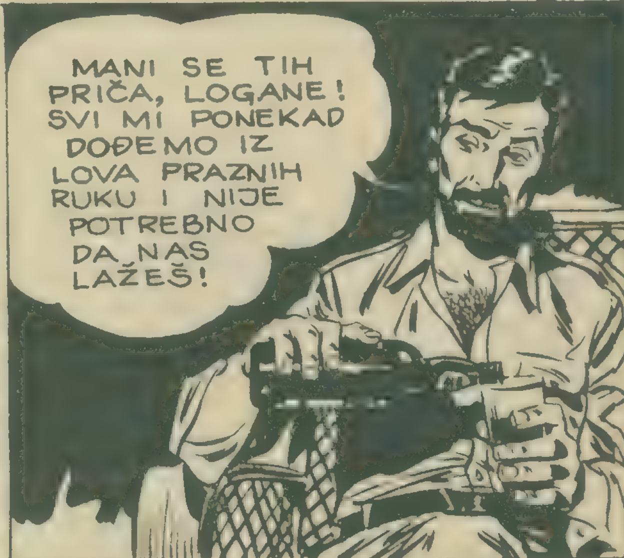

GUBI SE I ZNAJ DA SLJEDEĆI PUT NEĆEŠ OVAKO LAKO PROĆI !

AKO SE OPET POJAVIŠ, ŽIVOTINJE ĆE TE RASTRGNUTI !

BOMA JE PREPRIČAVAO LJUDIMA ŠTA SE NJEMU I LOGANU DOGODILO...

VIJEST SE ŠIRILA OD SELA DO SELA I LJUDI SU VEĆ GOVORILI O TOMU KAO O POLUČOVJEKU, POLUŽIVOTINJI...

A U RANGPURU, U LOVAČKOM KLUBU...
BIO JE TO BIJELAC, VJERUJTE MI! DIVLJE SE BORIO I...
RECI NAM KOLIKO JE IMAO NOGU I RUKU?
NA KOJU JE ŽIVOTINJU PODSJEĆAO?

MANI SE TIH PRIČA, LOGANE! SVI MI PONEKAD DOĐEMO IZ LOVA PRAZNIH RUKU I NIJE POTREBNO DA NAS LAŽEŠ!

JOŠ ISTE NOĆI...
KUNEM SE DA ĆU ONOG DIVLJAKA DOVESTI OVAMO MAKAR I U LANCIMA!

TAKO JE LOGAN ORGANIZOVAO NOVU EKSPEDICIJU, ALI OVOG PUTA ZA LOV NA ČOVJEKA...

POSLIJE SUSRETA SA LOGANOM, TOM JE POČEO DA RAZMIŠLJA... MOŽDA SVI LJUDI NISU KAO LOGAN?

TOM SE PRIŠUNJAO DO OBLIŽNJEG SELA, ALI CIVILIZACIJA GA JE PLAŠILA...

SPOKOJSTVO JE NALAZIO DUBOKO U ŠUMI...

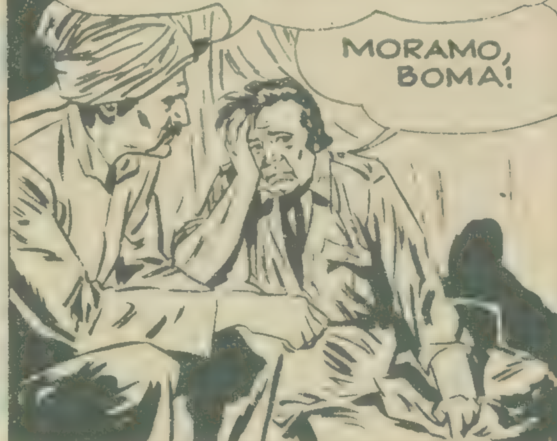

TOM JE NASTAVIO DA MOTRI NA SELA...

JEDNOGA DANA UGLEDAO JE LOGANA...
TAJ ČOVJEK JE MNOGO UPORAN!
USKORO JE TOM OTKRIO LOGANOV PLAN...

POSTAVI-ĆEMO ZAM-KE NA ONIM MJESTIMA KOJA SAM OBILJEŽIO PUTAČOM!

SAM ĆU POSTAVITI MREŽU!

TOM JE UNIŠTAVAO ZAMKE...

REKAO SAM VAM DA JE ON ČUDOVIŠTE! NIKADA GA NEĆEMO UHVATITI!
MORAMO, BOMA!

LOGAN JE ČVRSTO ODLU-ČIO DA SE DOKOPA TOMA..

NIKO MENE NEĆE DA PRAVI BUDALOM!
HA, HA! NIKADA ME NEĆEŠ UHVATITI, LOGANE!
LOGAN JE ZNAO DA JE TOM U PRAVU...
!

JEDNOG DANA ARHEOLOG BENDŽAMIN KARTER ORGANIZOVAO JE EKSPEDICIJU ZA RANGPUR U ŽELJI DA PRONAĐE RUŠEVINE HRAMA „SEDAM VRATA"...

S NJIM JE POŠLA NJEGOVA KĆI ELENA I DVA ASISTENTA, TREVOR I RITER!

POSLIJE NEKOLIKO DANA PUTOVANJA, KARTER JE ODLUČIO DA PODIGNE ŠATOR U OBLASTI JAMALPUR IZMEĐU RIJEKA BRAMAPUTRE I BOGRE..

PREMA JEDNOM STAROM ZAPISU, HRAM BI TREBALO DA SE NALAZI OVDJE NEGDJE...
TO JE KAO DA TRAŽIMO IGLU U PLASTU SIJENA!

VAŽNO JE DA SVI IMAMO DOBRU VOLJU!

A I MONSUNSKE KIŠE POČINJU TEK KROZ ČETIRI MJESECA!
NADAM SE DA ĆEMO DO TOG VREMENA NEŠTO OTKRITI!

BIĆE TO NAŠ NAJVEĆI USPJEH!

PRETRAŽIVALI SU SVAKU STOPU OVOG DIJELA DŽUNGLE...

NEDJELJU DANA KASNIJE DOGODILO SE NEŠTO ŠTO JE UZNEMIRILO SVE NJIH...

TIGAR JE NAPAO INDIJCA KOJI JE BIO U EKSPEDICIJI...

RITER JE BRZO REAGOVAO, ALI JE ŽIVOTINJA, IAKO RANJENA, USPJELA DA POBJEGNE...
BANG!

TREVOR I RITER ODLUČILI SU DA UHVATE TIGRA...

...JER JE ON PREDSTAVLJAO OPASNOST ZA SVE NJIH. IZNENADA...
OČE, POGLEDAJ!
IZGLEDA DA SMO DOBILI POSJETIOCA!

JA SAM LOGAN, PROFESIONALNI LOVAC! UGLEDAO SAM DIM IZ SVOG KAMPA, PA SAM DOŠAO DA VIDIM SVOJE NOVE SUSJEDE!

KARTER JE UPOZNAO LOGANA SA OSTALIM ČLANOVIMA EKSPEDICIJE I ISPRIČAO MU ŠTA IM SE DOGODILO...
ŽELIM DA POĐEM S VAMA I POMOGNEM VAM DA UHVATITE TIGRA!

HVALA VAM, LOGANE!
ODVEDITE ME DO MJESTA GDJE JE TIGAR NAPAO INDIJCA!

OVI LJUDI MI NE LIČE NA LOGANA...

KADA SU DOŠLI DO JEDNE ČISTINE...

LOGAN, RITER I BOMA KRENULI SU JEDNIM PUTEM...

ELEN, TREVOR I PIRDO DRUGIM...

IZNENADA, ELEN JE NEŠTO UGLEDALA...

NEKOLIKO METARA DALJE STAJALE SU RUŠE- VINE...
TO JE SIGURNO HRAM KO- JI TRA- ŽIMO!
TATA ĆE BITI PRESRE- TAN!

TOM, KOJI JE SLIJEDIO GRUPU U KOJOJ JE BILA ELEH, UGLEDAO JE PIRDOA KAKO IZVLAČI SVI- LENU MA- RAMU...

...I OBMOTAVA JE OKO TREVORO- VOG VRATA. SMRT JE BILA TRE- NUTNA...

ONDA JE PIRDO JEDNIM UDARCEM POSLAO ELEN NA ZEMLJU...

...I NEKOLIKO PUTA OŠTRO ZAZVIŽDAO...
FSSSS!

IZ RUŠE- VINA SU IZ- RONILA TRO- JICA HINDU- SA...

...I PRENIJELA ŽRTVE U HRAM...

U DALJINI, TOM JE ZAČUO PUCNJE...

SHVATIO JE DA NEŠTO STRAŠNO OČEKUJE EKSPEDI- CIJU, ČAK I LOGANA KOGA JE MRZIO! PRVI PUT U ŽIVOTU SE UPLA- ŠIO...

TOM JE PRIMJETIO DA JE DJEVOJKA SAMO ONESVJEŠĆENA...

PIRDO SE VRATIO U KAMP, ZA NJIM JE POŠAO I TOM...

...ČUO SAM DVA PUCNJA I UGLEDAO TIGRA KAKO IDE PRAVO NA NAS! POPEO SAM SE NA DRVO, A ELEN I TREVOR SU NASTAVILI DA BJEŽE! VIŠE IH NISAM VIDIO!

TOM VIŠE NIJE MOGAO DA SLUŠA LAŽI...
NIJE ISTINA! ONOG MUŠKARCA JE UBIO, A DJEVOJKU SU NEKUD ODNIJELI!

PIRDO JE UŽASNUTO GLEDAO U TOMA, ALI TO NIKO NIJE PRIMIJETIO JER SU SVI BILI ZBUNJENI TOMOVON IZNENADNOM POJAVOM...

TO JE VEOMA TEŠKA OPTUŽBA, SINKO! KO SI TI UOPŠTE?

SIGURAN SAM DA JE ON OTEO VAŠU KĆER I UBIO TREVORA!

DA! SAD SE SJEĆAM! UGLEDAO SAM U JEDNOM TRENUTKU NEČIJU SJENKU KAKO NAS PRATI, ALI SAM POMISLIO DA MI SE TO PRIČINILO!

PIRDO SE BRZO PRIBRAO I NASTAVIO DA LAŽE...
OSTAĆEŠ OVDJE S NAMA DOK NE PRONAĐEMO ELENU I TREVORA!

ALI, REKAO SAM VAM ISTINU! OVAJ INDIJAC JE UBICA!
GLUPOSTI! NE MRDAJ IL' PUCAM!

TOM JE SJEO DA SE ODMORI I RAZMISLI ŠTA DA RADI...

TOM JE DONIO ODLUKU...

IZNENADA JE UGLEDAO KARTERA I OSTALE. PREDVODIO IH JE PIRDO...

TADA JE TOM UGLEDAO GRUPU HINDUSA KOJA SE BACILA NA KARTERA I OSTALE...

... I BRZO IH SAVLADALA...

LOGAN JE POKUŠAO DA UMAKNE...

...ALI JE SVAKI NJEGOV POKUŠAJ BIO UZALUDAN...

HINDUSI SU SVOJE ŽR-TVE PRENIJELI U HRAM...

TOM JE SVE TO POSMATRAO I NIJE ZNAO KAKO DA IM POMOGNE...

U UNUTRAŠNJOSTI HRAMA...
ELEN!
OČE!

LOGAN JE PRIZNAO SVOJU VELIKU GREŠKU...
TOM JE BIO U PRAVU! TREBALO JE DA GA POSLUŠAMO!

ŠTA HOĆE ONI OD NAS?
TO SU RAZBOJNICI I BOJIM SE DA NAM SE LOŠE PIŠE!

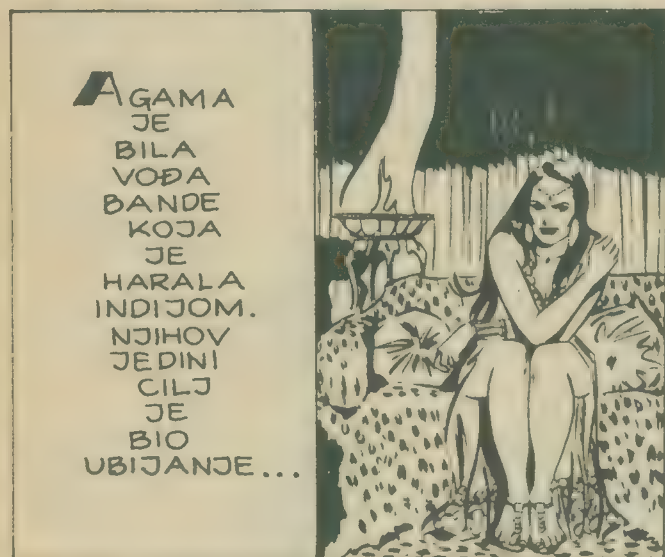

NEMILOSRDNI SU I SVE ĆE NAS POUBIJATI!
STRAŠNO!

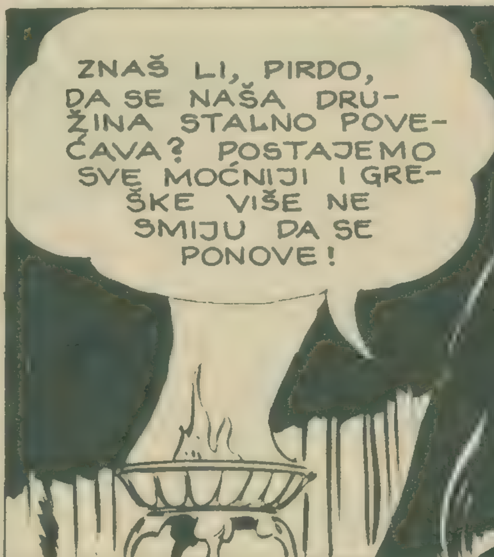

TOM JE SHVATIO DA SAMO ON MOŽE DA UČINI NEŠTO ZA OVE JADNIKE...

TE NOĆI PRIŠUNJAO SE DO ZIDINA HRAMA...

ZA TO VRIJEME...
NISI DOBRO OBAVIO ZADATAK, PIRDO, ALI OVOG PUTA ĆU TI OPROSTITI!

NEĆU TE KAZNITI JER MI JE POTREBAN SVAKI ČOVJEK!
ZAISTA MI JE ŽAO, AGAMA!

AGAMA JE BILA VOĐA BANDE KOJA JE HARALA INDIJOM. NJIHOV JEDINI CILJ JE BIO UBIJANJE...

ZNAŠ LI, PIRDO, DA SE NAŠA DRUŽINA STALNO POVEĆAVA? POSTAJEMO SVE MOĆNIJI I GREŠKE VIŠE NE SMIJU DA SE PONOVE!

OPROSTI, AGAMA, NISAM UBIO ONU ŽENU JER SAM MISLIO DA TO TI ŽELIŠ DA UČINIŠ!

ŠTA JE S ONIM MLADIĆEM KOJI TE JE OPTUŽIO?
POBEGAO JE!

UHVATIĆEMO I NJEGA! I ON MORA UMRIJETI!

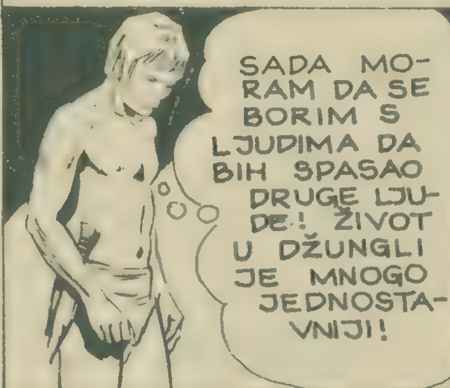

U MEĐUVREMENU TOM JE STIGAO DO JEDNOG PROLAZA KOJI JE VODIO U HRAM...

IZNENADA, TLE POD NJEGOVIM NOGAMA SE OTVORILO...

DOLJE GA JE ČEKALO IZNENAĐENJE...

MORAO JE DA SE UHVATI U KOŠTAC S TIGROM...
TOM JE U POSLJEDNJEM TRENUTKU USPIO DA IZVUČE NOŽ...

...I ZARIJE GA TIGRU U SRCE...

TAKO JE USPIO DA POBIJEDI I TIGRA I POSTANE KRALJ DŽUNGLE...
SADA MORAM DA SE BORIM S LJUDIMA DA BIH SPASAO DRUGE LJUDE! ŽIVOT U DŽUNGLI JE MNOGO JEDNOSTAVNIJI!

MORAM SE IZVUĆI ODAVDE!

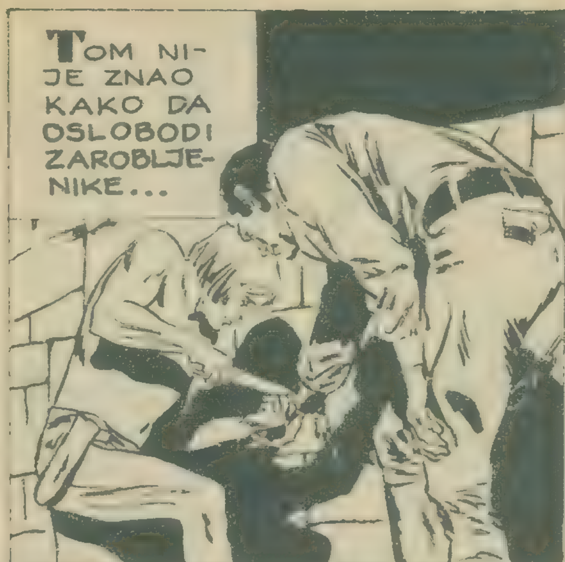

JEDNIM SKOKOM USPIO JE DA IZIĐE IZ OVE RUPE...

...ALI, TADA JE NALETIO NA DVOJICU RAZBOJNIKA...
TO JE ONAJ MLADIĆ O KOME NAM JE PIRDO PRIČAO!
UHVATIMO GA!

AAH!

TOM JE I OVOG PUTA POBIJEDIO...

KAD SE POJAVIO U TAMNICI SVI SU ZANIJEMELI OD ZAPREPAŠTENJA...

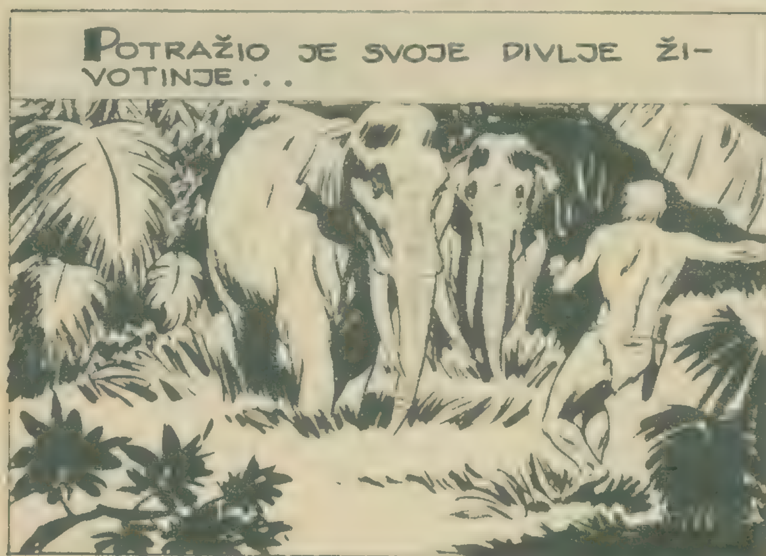

TOM NIJE ZNAO KAKO DA OSLOBODI ZAROBLJENIKE...

SVE OČI SU BILE UPRTE U NJEGA...
UČINI NEŠTO! ŠTA ČEKAŠ?

U TOM TRENUTKU POJAVILA SE GRUPA RAZBOJNIKA...

TOM JE I SADA USPIO DA IM UMAKNE...

SHVATIO JE DA SAM NE MOŽE NIŠTA DA UČINI...

POTRAŽIO JE SVOJE DIVLJE ŽIVOTINJE...

...I ZATRAŽIO POMOĆ OD NJIH...

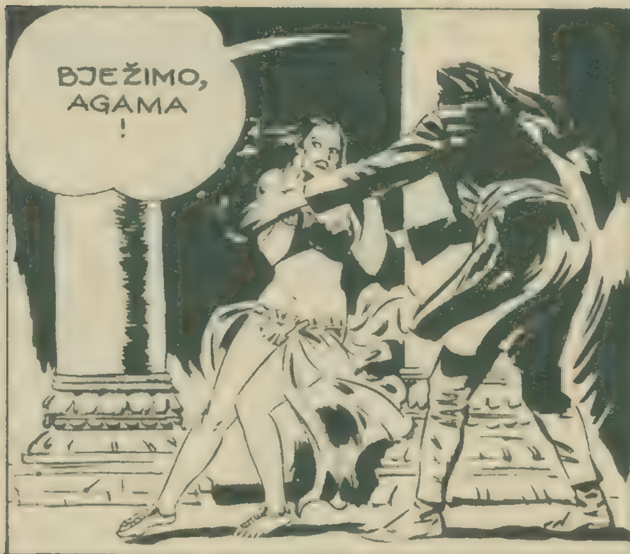

ZA TO VRIJEME U HRAMU...
O SVEMOĆNI KALI, ZAŠTITNIČE RAZBOJNIKA, PRINOSIMO TI ŽRTVU!

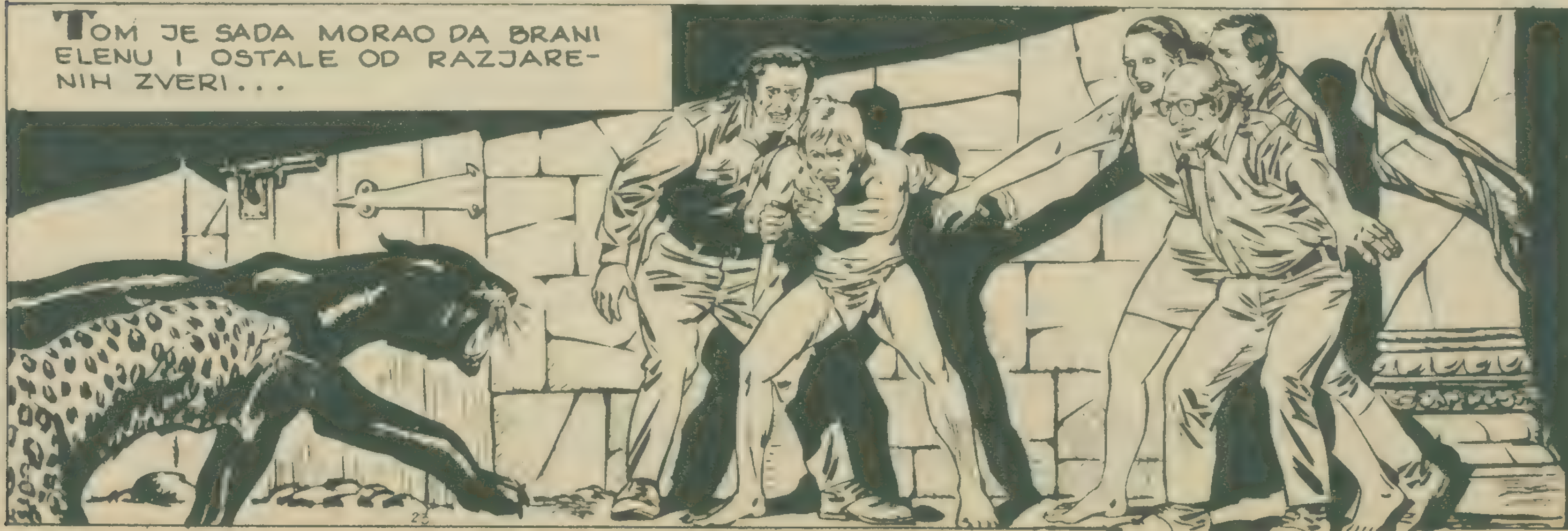

U TOM TRENUTKU AGAMA JE ČULA STRAŠNU BUKU...

U HRAM SU PRODRLI SLONOVI, TIGROVI, NOSOROZI...

RAZBOJNICI SU, UPLAŠENI POJURILI...

BJEŽIMO, AGAMA !

BIO JE TO KRAJ OVIH BANDITA...

TOM JE SADA MORAO DA BRANI ELENU I OSTALE OD RAZJARENIH ZVERI...

U IDUĆEM BROJU KOMPLETAN STRIP: **osveta**

ПОПАЈ
By Bud Sagendorf

МРЗИМ СВЕТ!
СТИД ТЕ И СРАМ БИЛО! ТО ЈЕ РУЖНИЈЕ НО ДА СИ РЕК'О ДА МРЗИМ СПАНАЋ!

СВЕТ ЈЕ ПУН ЉУДИ... И АКО ИХ МРЗИШ, НЕЋЕШ ИМАТИ МНОГО ПРИЈАТЕЉА!

ЉУДИ СУ У ОСНОВИ ДОБРИ И ЉУБАЗНИ... НЕ РАЗЛИКУЈУ СЕ МНОГО ОД ТЕБЕ И МЕНЕ!
ПИХ!

НИШТА ЛЕПШЕ ОД ДОБРИХ ЉУДИ! А ГОТОВО СВИ ЉУДИ ЖЕЛЕ ДА БУДУ ДОБРИ!
ПОЧИЊЕМ ДА ТИ ВЕРУЈЕМ!

ХА! ХА!
ХЕЈ, ЖГОЉАВИ! ИЗВЕО СИ У ШЕТЊУ ТО ЋЕЛАВО НЕДОНОШЧЕ?
ПЉАС

ДУМ

САМО ЈОШ НЕШТО ДА ТИ КАЖЕМ...
?

!
?
ЧУВАЈ СЕ **ЗВЕРИ** КОЈИ СУ ОБУЧЕНИ КАО ЉУДИ!
?

Лок Кингова задужбина

АУТОДРОМ БРУКЛЕНДС БИО ЈЕ ПРАВО СВЕТСКО ЧУДО СВОГ ВРЕМЕНА. МЕЂУТИМ, КАДА ЈЕ ПОДИГНУТ, ВИШЕ ЈЕ ЛИЧИО НА ХИПОДРОМ ИАКО ЈЕ ЊЕГОВА ИЗГРАДЊА СТАЈАЛА ПРЕКО ЧЕТИРИ МИЛИЈАРДЕ СТАРИХ ДИНАРА.

Када је британски велепоседник Лок Кинг одлучио 1906. године да изгради затворену кружну стазу за аутомобиле, аутомобилске трке нису представљале никакву новину у спортском и техничком погледу. Међутим, Лок Кингова стаза јесте! Јер све до 1903. трке аутомобила одржаване су по систему „од града до града“, путевима којима се одвијао редован саобраћај. Истина, пошто су такве трке забрањене, аутомобили су прешли на затворене стазе, али је Лок Кингова била кружна и као таква јединствена у то време! Боље рећи, био је то аутодром — први на свету!

УВЕК ПОСЛЕДЊИ

Аутодром је добио назив Бруклендс, по потоку који је текао кроз Лок Кингово имање (брук на енглеском означава поток). Имао је необичну атмосферу и веома много допринео вртоглавом развоју аутомобилских трка.

Сам Лок Кинг био је велики заљубљеник у аутомобиле. Као богаташ, новац му никада није мањкао, па се некот озбиљног рада није прихватао. Дане је проводио, углавном, тумарајући својим колима „итала“ по Европи. Енглеска сујета у њему тешко је подносила чињеницу да Французи, Италијани и Немци „царују“ у аутомобилској индустрији, док су Енглези били тек на почетку! Ни на тркама нису боље пролазили: увек последњи. **Разлог оволикој подређености била је одлука енглеске владе** (на снази све до 1925. године!) **којом се забрањују трке аутомобила на јавним путевима, а максимална брзина ограничава на свега 32 километра на час!** Ниједан енглески произвођач аутомобила у таквој ситуацији није имао воље, жеље и разлога да направи кола са јачим мотором, нико није смео, па због тога ни умео да вози брже.

Промућурни Лок Кинг је схватио у ком грму лежи зец: Енглезима је потребна стаза. У реду, ако влада не дозвољава трке на путевима, направиће тркачку стазу затвореног типа па ће и вуци бити сити и овце на броју.

Првом приликом велепоседник је изложио своју идеју лорду Нориклифу, власнику познатог листа „Дејли мел“, овај ју је подржао и уз помоћ штампе ствар је кренула ...

Пројектант Бруклендса био је познати железнички инжењер Доналдсон. Његове муке биле су заиста велике. Морао је да направи нешто што никад нико није видео и о чему људи, па и он сам уопште нису имали представу. Стаза аутодрома требало је да буде кружна, затворена, широка и потпуно прегледна. Осим тога, аутодром је морао да обезбеди развијање брзине и до 200 километара на час!

СВЕ ЗА »КРУШКУ«

Најзад, кад је пројекат некако био завршен, у јесен 1906. године почело се с радовима. На новцу се није штедело јер је Лок Кинг вољан да положи и последњу пару. Оквирно, за трошкове је одредио 150000 златних фунти стерлинга (више од четири милијарде старих динара ! ! !), што је био само део његовог капитала.

Армија од 2000 радника даноноћно је крчила дванаест хектара шумовитог земљишта, мењала ток реке Беј, која је текла на том терену и у аутодром уградила 200000 тона цемента! Радници су ископали више од 270000 кубика земље коју су на вагонетима одвозили коњи. За довоз грађевинског материјала изграђена је железничка пруга којом је стално тутњало шест локомотива с вагонима. Употребљена је механизација свих типова који су у то време постојали: парни багери, копачи, дизалице, стабилни мотори и друго.

У јуну 1907. године Бруклендс је био готов. Стаза **је имала крушкаст облик и два завоја међусобно повезана, али не у истом нивоу: краћи завој био је уздигнут 8,7 а дужи 6,65 метара од земље. Дужина целе стазе износила је четири километра и четиристо педесет а ширина око тридесет метара.**

На 4000 квадратних метара површине подигнути су боксеви са клупским домом, 75 настрешница за возила и 28 гаража. Стаза је била ограђена са унутрашње стране гвозденим шинама са зупцима, а са спољашње стране, оне према гледалишту, валовитим лимом. На сваких 100 метара налазило се судијско место повезано електричним звоном и телефоном са главним судијом.

Бруклендс је имао 5000 седишта за гледаоце, али је још 250000 гледалаца могло посматрати трке са околних висова.

Британци су били запањени брзином којом је аутодром био изграђен, понајвише његовим изгледом. Сви су се дивили овом новом „светском чуду“ и са великим интересовањем очекивали прву трку.

Свечано отварање Бруклендса обављено је 17. јуна 1907. године поворком угледних гостију и пробном брзинском вожњом.

ВОЗАЧИ ИЛИ ЏОКЕЈИ

Прва трка на Бруклендсу одржана је 6. јула 1907. године у присуству више од 13000 гледалаца што је у то време било завидан број. Та и неколико следећих трка личиле су на хиподромско надметање: возачи су били обучени попут џокеја, а аутомобили носили старије бројеве као коњи. Смер вожње као код такмичења коња у старом Риму: супротно од правца кретања казаљки на часовнику!

Највећа мана Бруклендса била је широка стаза: гледаоци нипошто нису имали утисак да возила „јуре“, због чега су, у ствари, и долазили. Брзина се смањивала и због неравнина на стази које су се веома брзо указале. Једноставно дебљина коловоза није могла да издржи тако велико оптерећење као што је било котрљање точкова тркачких аутомобила.

Радозналост и задовољство становника околних насеља брзо су се претворили у огорчење. Неподношљива бука за време трка није им дозвољавала ни ока да склопе. Нисмо ми осуђени, говорили су једно време, а онда су пре савили табак и упутили петицију властима. Суд је имао разумевања за њихове невоље и наложио власнику аутодрома да изгради нов пут за возила и одвојен пут и мост за прилаз насељима. Забрањене су ноћне трке, а аутомобили су морали да имају пригушни лонац.

НЕЗАБОРАВНИ КОБ

Аутодром је коришћен без предаха. На њему се стално нешто догађало: једни су одлазили са стазе, други ступали на њу, тренинг, трка, тренинг, трка ... данима, недељама ... Неко је покушавао да постави нови рекорд стазе, неко пробао тек купљено возило, многи су на Бруклендсу возили своје приватне аутомобиле замишљајући да су асови, што је било скупо задовољство.

Трке су се низале, али и гасили животи такмичара. Први тежи удес на аутодрому догодио се у септембру 1907. Винсент Херман није могао да заустави своју „минерву" на циљу, ударио је у један „непир", излетео са стазе, пао под кола и од озледа умро после неколико часова.

А онда, за време првог светског рата Бруклендс је замро, али је после његовог завршетка повратио стари сјај.

Највећу брзину на стази постигао је 1935. године Џон Коб са возилом „непир рејлтон": 244,56 километара на час! На аутодрому је чак око двадесет возача постигло већу брзину од 210 километара на час. Свима који су возили брже од 195 километара, Бруклендс је давао специјалне значке.

Последња такмичења на аутодрому одржана су 1939. године. Када је започео други светски рат, Бруклендс је коришћен као помоћни војни аеродром. У његовој близини подигнуте су радионице за одржавање авиона, војне просторије и друге зграде.

Аутодром никада није оживео. Рат је прошао, 90 одсто тркачке стазе још постоји, али највећи њен део и данас служи као радионички под у боксовима за монтажу авиона. Британци се са сетом сећају Бруклендса, чак су основали и покрет за његово обнављање. И не само то: основано је „Друштво Бруклендс". Његови чланови окупљају се сваке недеље и рашчишћавају оштећени део тркачке стазе лопатама понашајући се тако у духу генерације која је створила чувени аутодром.

М. Л.

МЕГДАН НА БАНОВОМ ПОЉУ

ДЕРЕН-ДЕЛИЈА ПРИХВАТИ ИЗАЗОВ ВИТЕЗА ЛУТАЛИЦЕ, УЗЈАХА КОЊА И СПРЕМИ СЕ ЗА ОКРШАЈ.

Уочи косовског боја, на позив кнеза Лазара, многе војсковође са војском словенских племена пошли су у помоћ да би зауставили најезду Турака. Тако је са четом својих ратника пошао на Косово поље и хрватски бан Дерен-делија. Кад је прешао реку Саву, ушао је са својим војницима неколико километара у тада мочварну и густом шумом обраслу мачванску равницу. Застао је на једном ћувику да се ратници одморе. Разапели су чадоре и запалили ватре да припреме нешто топле хране и растерају ројеве комараца.

Тек што су се улогорили, кад на коњу наиђе неки путујући витез луталица, који је свуда куд би ходио изазивао друге јунаке на двобој. Дојахао је до чадора Дерен-делије, врхом копља оборио бանов штит и почео га изазивати на мегдан. Дерен-делија није био кукавица; прихвати изазов, узјаха свог добро и раскошно опремљеног коња и спреми се за окршај. Око мегданџија се искупише банови војници да гледају двобој који је у то време био изузетан доживљај и забава.

У првом жестоком судару Дерен-делија и витез луталица поломише копља. Онда сиђоше са коња и прихватише се тешких мачева. Јурнули су један на другог. Али, витез је у једном тренутку вешто искористио несмотреност Дерен-делије, хитро и снажно замахнуо мачем и оштро сечиво оборило је бана на земљу. Кад су му притрчали, био је мртав.

Неометан од банових ратника, који су били изненађени, витез луталица одјаха даље. Сами и без војсковође, ратници Дерен-делије разиђоше се у нереду. Неки су одјахали даље, а многи су се поразболевали од маларије и ту оставили кости.

Народ из околних насеља назва место где је бан прешао Саву — Банов Брод, а равницу где је логоровао с војском — Баново Поље. То име касније је добило и насеље које је основано на том месту.

Станимир Ђерговић,
Клење — Богатић
(Хонорар: 150 дин.)

ИЗДАЈИЦА НА РАЖЊУ

Не чекајући ни часа, Турци нађоше тајни пролаз и крадом уђоше у утврђени Сталаћ. Ускоро је почео покољ...

Сталаћ је некада био утврђен и добро брањен град, опасан дебелим зидинама преко којих се није могло ући у тврђаву. Три године Турци су покушавали да га освоје, али њихови напади су били безуспешни. Али, кад су већ изгубили вољу да га даље нападају и помислили да је град неосвојив, срећа им се случајно осмехнула и ненадано се указала могућност да Сталаћ ипак освоје.

Повлачећи се, утучени и поражени, Турци сретоше неку бабу која им, не пазећи шта говори, издаде тајни пролаз којим гуске из утврђеног града излазе на Јужну Мораву.

Не чекајући ни часа, нађоше тај пролаз и крадом уђоше у Сталаћ, где је владало велико весеље због турског повлачења. Сви браниоци града пили су и певали у кући неког Тодора, који је предводио одбрану. Тихи и вешти, Турци су се неопажено увукли у Тодоров подрум. Ускоро је ту дошла Јелица, Тодорова жена, коју је муж послао да наточи још вина. Угледавши у подруму турске војнике, жена вриснула, отрча и обавести Тодора о томе шта је видела. Трчећи за њом, Турци побише неколико пијаних стражара, а затим сву Тодорову војску. Он сам, међутим, и Јелица скочише у Мораву да не би пали живи у руке непријатељских војника.

Нешто касније Срби су дознали да их је Турцима издала — баба. Ухватили су је и због издаје живу набили на ражањ на месту где се данас налази истоимено место.

У народу овог краја сматра се да је Ражањ тако добио име.

Гордана Милићевић,
Војводе Мишића 28,
37215 Ражањ
(Хонорар: 100 дин.)

У кругу породице:

НАЈЗАД САМ

ШТО ВОЛИМ ДА ЧИТАМ НОВИНЕ У ТИШИНИ!

ЂОКИЦЕ, 'ОЋЕШ ОВДЕ НЕШТО ДА МИ ИЗРАЧУНАШ?

ДОБРО, ДАЈ!

МОГЛА БИ ВЕЋ ЈЕДНОМ ДА НАУЧИШ РАЧУН!

ШТО, КАД ТИ ТО ТАКО ДОБРО ЗНАШ!

У ПРАВУ СИ...

ХВАЛА, МУЖИЋУ!

ТАТА, КОЈА ЈЕ НАША НАЈВЕЋА РЕКА?

САВА, СИНЕ!

КАКО СИ ТИ МУДАР, ТАТА!

ШТА БИ МОЈА ПОРОДИЦА БЕЗ МЕНЕ?

ТАТА, КОЛИКО ЈЕ ТРАЈАО СТОГОДИШЊИ РАТ?

ПА, ОВАЈ... ШТО НЕ ПОГЛЕДАШ У ЕНЦИКЛОПЕДИЈУ!

БИЋЕ БОЉЕ ДА СЕ ПРЕСЕЛИМ У ДРУГУ СОБУ!

ТРАЖИО САМ ТЕ, ЂОКИЦЕ, ДА ТИ ИСПРИЧАМ КАКО САМ СЕ БОРИО...

НЕМОЈ, МОЛИМ ТЕ!

ОВДЕ МЕ, ВАЉДА, НЕЋЕ НАЋИ!

ЂОКО, ДАЈ МИ НОВИНЕ!

ВРАЋАМ ИХ ОДМА'! САМО ДА ВИДИМ РЕЗУЛТАТЕ УТАКМИЦА!

ДОСТА МИ ЈЕ СВИХ ВАС!

НАПОЉЕ! ЖЕЛИМ ДА БУДЕМ САМ!

У РОЂЕНОЈ КУЋИ НЕМАМ МИРА!

ЗНАМ! ЗНАМ КАКО ДА ИМ ДОСКОЧИМ!

'ОЋЕ ЛИ НЕКО ДА ДОЂЕ ДА МИ УЧИНИ НЕШТО?

КАО ШТО САМ И МИСЛИО! НАЈЗАД САМ!

ЂАВОЉИ ТРОУГАО

Област од неколико стотина хиљада квадратних километара која се простире у Атлантском океану и протеже од једне тачке у близини Мијамија у Флориди до Порторика и острва Бермуда има заиста необично име: Ђавољи троугао!

Нико није утврдио да ли се ради о простору облика троугла, али се поуздано зна да је та читава област кобна. Јер последњих неколико година у овом троуглу нестало је више хиљада људи, око стотину бродова и нешто мање авиона, међу њима и млазњака! Међу феномене који се доводе у везу с овим нестанцима спадају изненадна појава блештавих зелених магли, чудно шикљање воде, џиновске плиме и гравитационе и магнетне појаве мимо закона физике. Наиме, у троуглу игле компаса се дивљачки врте, а радио-комуникације и радар престају да раде. Осим тога, и магнетна игла се не усмерава према магнетном, већ према географском полу.

Обично се не могу наћи остаци бродолома: изливена нафта или тела жртава. Забележено је неколико случајева да бродови плове у Ђавољем троуглу али без присуства путника или посаде! Нико није у стању да реши ову мистерију. Ескадра авиона која је то покушала 1945. године — нестала је! Нестао је и један спасилачки авион који је упућен у Ђавољи троугао да трага за неким бродом и поред тога што је био опремљен понтонима за спуштање на воду!

О ђавољем троуглу постоји неколико теорија али ниједна није научно доказана.

ПРИРОДНИ НАВИГАТОРИ

Поред птица, извесне морске животиње, као неке рибе, фоке и китови у стању су да веома дуго путују и тако својом издржљивошћу и смислом за оријентацију запањују научнике. Недавна истраживања су показала да су споре морске корњаче познати путници океанским пространствима. Екипа професора са Универзитета у Флориди проучавала је зелене корњаче које живе у умереним и тропским морима, изузев Средоземног. Ова екипа је установила да женке које живе поред обала Бразила одлазе да легу јаја сваке друге или треће године искључиво на једно усамљено острво усред Атлантског океана, које је више од 1.000 километара удаљено од јужноамеричке обале. За научнике је остала тајна како су ове корњаче успеле на тако дугом путу да се оријентишу.

За ову зелену корњачу још је занимљиво да је прве године свог живота месождер, храни се планктонима и ситнијим животињама а касније постаје биљождер. Она готово цео свој век проводи у мору а само женка излази на обалу да би тамо снела јаја и то по правилу — ноћу. Показало се да се она, после 2—3 године, враћа на исто место где је оставила и претходно легло. Јаја полаже у песку и то строго утврђеним редом — три до седам пута у размаку од 12 дана.

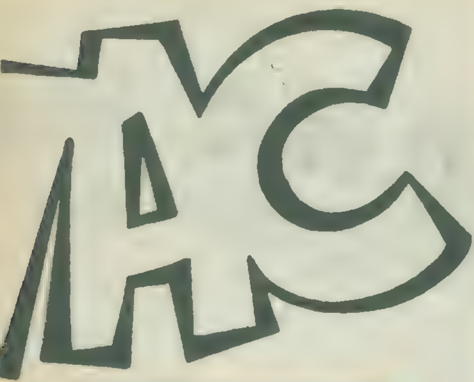

КОКТЕЛ • П

Још пет шампиона „Крафтове изложбе“: горе лево — кишонд (1957), доле лево — пудлица (1966), горе десно — петоструки шампион — кокер шпанијел (прва победа 1939), доле десно — шпанијел Краљ Чарлс (1973) и у средини — шкотски теријер (1929, 1976).

Од ове четири пасмине свака је по једном победила на „Крафтовој изложби“: горе лево — бернардинац (1974), доле лево — чау-чау (1936), горе десно — ирски вучар (1960) и доле десно — булдог (1952).

доба када се подаци нису бележили.

У Енглеској једна видљива сила која утиче на популарност неке пасмине је, иначе, мало утицајна краљевска кућа. Тако су, тридесетих година, корги ушли у моду, [illegible] пошто су виђени у друштву монарха, а кокер шпанијел данас је на „топ-листи“ популарности захваљујући томе што једнога има принцеза Маргарета. Наравно, ово нимало не може да уздрма непоколебљиве ставове Кинолошког клуба.

Д. Б.

БРИТАНЦИ СУ НАЈВЕЋИ ЉУБИТЕЉИ ПАСА НА СВЕТУ А ЊИХОВ КИНОЛОШКИ КЛУБ НАЈОТМЕНИЈЕ ПСЕЋЕ УДРУЖЕЊЕ НА КУГЛИ ЗЕМАЉСКОЈ

ШТА ЧИНИ САВРШЕНОГ ФОКСТЕРИЈЕРА

1. Кратка, снажна и права леђа; 2. Мале, повијене и шиљате уши, 3. Ситне, тамне очи; 4. Снажне и праве предње ноге; 5. Обле и збијене шапе; 6. Снажни бокови; 7. Густа, крута и претежно бела длака, 8. Весело уздигнут реп.

ШТА ЧИНИ САВРШЕНОГ БЕРНАРДИНЦА

ОПШТИ ИЗГЛЕД: Бернардинац треба да делује доброћудно, поносито и паметно; линија тела треба да му одаје велику снагу и издржљивост.
1. **ГЛАВА:** широка, благо заобљена темена и помало истурених обрва. Обим главе већи од њене двоструке дужине мерене од њушке до потиљка. 2. **ОЧИ:** дубоко усађене и тамне, не преблизу једно другом. 3. **ТЕЛО:** широка и права леђа, заобљена ребра, широка прса не смеју да сежу до испод лактова. 4. **БОКОВИ:** врло мишићави; ноге доста повијене испод глежњева. 5. **РЕП:** Дуг и богат длаком, опуштен кад пас мирује. 6. **ЊУШКА:** велика и црна са широким ноздрвама, 7. **ГУБИЦА:** равна и дубоко усечена; доња усна тек мало опуштена. 8. **УШИ:** средње величине, приљубљене и не сувише длакаве. 9. **ПРЕДЊЕ НОГЕ:** савршено праве, снажне и дугачке; широка и закошена плећа. 10. **ШАПЕ:** крупне и збијене, изразито повијених прстију.

НАЈСЛАЂА НАГРАДНА ИГ

Завршена је најслађа наградна игра на свету. Специјални жири „Кандита" који је претходно одредио шири избор (100) најслађих девојчица и дечака завршио је свој посао с бројањем гласова, које су за мале учеснике — своје изабранике слали читаоци Политикиног забавника. Од укупног броја гласова (5.034) свој глас за најслађу девојчицу Александру Ристић, Ул. Радојке Лакић 3, 75320 Бијељина, дало је 615 гласача. Слика Ристић Александре објављена је у Политикином забавнику од 28. XII 1975. под редним бројем 24.

За најслађег дечака Влатка Томаш, Радничка 19, Петријевци, гласало је 548 читалаца Политикиног забавника. Слика дечака објављена је под редним бројем 14 у Политикином забавнику од 5. XII 1975. године. Победници у најслађој наградној игри посетили су 6. II 1976. погон фабрике „Кандита". Љубазни домаћини провели су малишане, њихове родитеље и представнике Политикиног забавника готово кроз целу творницу, тако да су могли да посматрају процес стварања свих бомбона, чоколада и бомбонијера, које су се тог дана радиле. Најдубљи утисак на малишане оставио је процес стварања „Кандија". Савремена линија за производњу ове висококвалитетне десертне пуњене чоколаде, деловала је фасцинантно не само на њих већ и на њихове родитеље. Ипак су се у обиласку најдуже задржали на одељењу бомбонијера. У том моменту пала је чак и идеја да се можда неко од двоје победника или чак обоје, појаве на насловној страни бомбонијере. Идеја је пала сасвим спонтано али свакако да није без основа. После обиласка фабрике прешло се завршном чину, мерењу, јер према пропозицијама „најслађе наградне игре" победници добијају онолико килограма бомбона и чоколада колико су тешки.

Први је на вагу стао мали Влатко и казаљка се зауставила на 20 кг, а затим Александра која је сигурно била срећнија у том моменту, јер се казаљка која показује тежину зауставила на 36 кг. Међутим, те бројке и нису много говориле, право весеље настало је тек у моменту када су видели колики је њихов „контингент" бомбона и чоколада.

После тога домаћини су повели своје драге госте — победнике, њихове родитеље и представнике Политикиног забавника на свечани ручак. Растали су се са жељом да мали победници и убудуће остану верни потрошачи „Кандит" производа, јер само тако (у шали су рекли домаћини) и даље ће остати најслађи.

РА

НА СВЕТУ

1.

4. У одељењу сортирања упознали су их са финалним производима.

2. Комисија наградне игре мери добитнике да би могла да комплетира асортиман који треба да буде тежак онолико килограма колико имају оба победника.

3. Александра и Влатко, у одељењу узорака показују својим мајкама део асортимана „Кандит" артикала који ће добити на поклон.

Kandit

МАЛИ ИЗВИЂАЧИ:

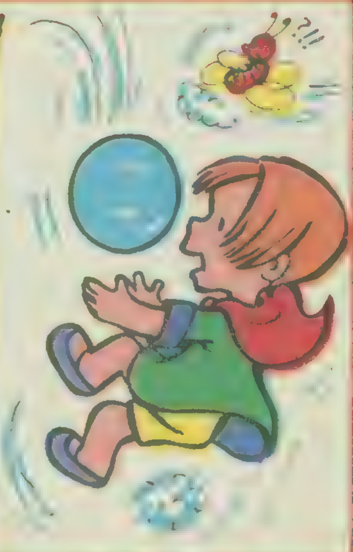

СПОРТСКА ИГРА: ЛОПТА ПРЕКО КОНОПЦА

НА ЗЕМЉИ СЕ НАЦРТА ИГРАЛИШТЕ ПРЕМА ШЕМИ КОЈУ ВИДИТЕ НА ЦРТЕЖУ. НА 3 МЕТРА ОД ЗЕМЉЕ РАЗАПНЕ СЕ КАНАП. ИГРАЈУ ДВЕ ЕКИПЕ ОД ПО 5 ИГРАЧА (МОЖЕ И ПО 4). ИГРАЧ ЈЕДНЕ ЕКИПЕ БАЦА ЛОПТУ ПРЕКО КАНАПА А ХВАТА ЈЕ БИЛО КОЈИ ИГРАЧ ДРУГЕ ЕКИПЕ И КАНОВО ПРЕБАЦУЈЕ ПРЕКО КАНАПА. АКО ЛОПТУ НЕ УСПЕ ДА ПРЕБАЦИ ИЛИ ДА ЈЕ УХВАТИ КАДА МУ ЈЕ БАЧЕНА, ЕКИПА ДОБИЈА НЕГАТИВАН ПОЕН, ШТО ЗНАЧИ ДА ЛОПТУ ДАЈЕ ПРОТИВНИЧКОЈ ЕКИПИ. ИГРА ТРАЈЕ 2 ПУТА ПО 15 МИНУТА.

БУДИТЕ ДЕТЕКТИВ Превејани лажљивац

Те вечери само што сам се вратио из комесаријата, упалио телевизор и запалио лулу кад се зачуло звоно на вратима. Побеснео сам. Ко ли ме то сад узнемирава? Свакако није био мој шеф, инспектор Жеди, који ми је пре поласка из комесаријата телефонирао...

Пошао сам ка вратима и бесно их отворио. На прагу је стајао омањи, просед човек, уредно обучен, с осмехом трговачког путника.

— Ништа ми не треба... рекох.

Он зачуђено отвори очи.

— Како сте погодили да сам трговачки путник? — упита ме.

— Хм!... То бар није тешко...

— Тачно: ја сам најбољи продавац фирме Тампорекс која производи телевизијске апарате, најбоље апарате на тржишту.

— Жалим! Један већ имам... и ... управо сам почео да гледам серију у којој игра Мајкл Шејн, кад сте ви зазвонили...

Човечуљак је и даље вртео главом дивећи ми се:

— Како сте само одмах погодили моју професију! Ви сте заиста човек какав ми је потребан.

Сад је на мене дошао ред да се изненадим:

— Значи, нисте дошли да бисте ми продали телевизор?

— Не, инспекторе Хоше, потребан ми је искусан полицајац.

— Да би открио кривца?

— Не, да би спрао сумњу са невиног...

— А невини је?

— То сам ја, инспекторе Хоше...

Почео је да ме занима тај човек. Поред тога серија с Мајклом Шејном већ је постајала досадна... због тога сам, вероватно, одлучио да га позовем да уђе.

— Зовем се Жермен Ралек — почео је одмах. — Ево о чему се ради. Ја сам, као што сам вам малочас рекао, запослен као трговачки путник код фирме Тампорекс већ десет година. Часно сам обављао свој посао. Међутим, од пре извесног времена мој послодавац ме сумњичи да доносим лажне рачуне. Због тога сам одлучио да се обратим вама...

— Али, драги мој, па ја се не бавим том врстом посла...

— Молим вас, учините изузетак. Помозите ми... Ево донео сам дневник у који сам уредно бележио шта сам све радио и колико сам потрошио за септембар, октобар и новембар. Погледајте пажљиво и реците да ли сам ишта кривотворио.

Несумце сам узео неколико бележака:

3. септембар: Био у Паризу. Ручао са клијентом. Дин. 20.000.

4. септембар: Изишао на вечеру са клијентом. Дин. 15.000.

Прешао сам на забелешке од новембра:

4. новембар: недеља, преноћио у Марсеју. Дин. 20.000.

5. новембар: преноћио у Лиону. Дин. 22.000.

11. новембар: посетио више фирми у Паризу. Постоји могућност да продамо више колор-телевизора. Задржао сам се у разговору са службеницима опису јући им квалитете наших тв апарата. Позвао на ручак комерцијалног директора. Дин. 18.000.

19. новембар: провео у Бриселу у преговорима са више фирми о куповини наших апарата. Ручао са тројицом директора. Дин. 45.000.

— Шта заправо, очекујете од мене, господине Ралек? — упитао сам га пошто сам пажљиво прегледао његов дневник.

— Само толико да ви убедите мог послодавца да сам пословао исправно...

— Жалим, то неће бити могуће...

— Због чега?

— Због тога што сте превејани лажљивац, господине Ралек! Ваш послодавац је био у праву кад је посумњао у вас!...

Шта мислите, драги читаоци, који је детаљ у дневнику навео инспектора Рика Хошеа да помисли да трговачки путник Жермен Ралек лаже. Уколико сте погодили, честитамо! А уколико нисте расположени за решавање детективских загонетки, погледајте наше решење.

РЕШЕЊЕ ЗАГОНЕТКЕ:

Пошто је пажљиво прегледао дневник с рачунима с пута трговачког путника Жермена Ралека, искусно инспекторово око је приметило да је 4. новембра била недеља. То значи да је и 11. новембра била недеља и да Ралек ни у ком случају није могао да посети више фирми у Паризу, па чак и да разговара са службеницима, кад недељом нико не ради.

Музика из компјутера

ТОПОВСКА П

НА ЗНАК ДИРИГЕНТА — Покушајмо да замислимо оркестар састављен од виолина, виола, виолончела и басова, то јест гудачких инструмената. Додајмо њима дувачке инструменте: флауте, кларинете, обое, трубе, хорне и тромбоне, и најзад — бубњеве, тимпане, чембала и звона, једним именом удараљке. **На диригентов знак гудачи стављају гудала уз жице својих инструмената, дувачи своје приносе уснама, а ударачи припремају палице: разлеже се изванредан звук оркестра.**

ХОР ГРАДСКЕ БУКЕ — А сада покушајмо да пратимо диригента док иде улицом после завршетка концерта. Врева допире до његових ушију као пригушени хор. Брујање мотора, шкрипа кочница, бат корака и гласови људи из одломака разговора, све се то меша у сасвим друкчије тонове и акорде од оних хармоничних, пуних ритма, који чине музику његовог оркестра. Али, и ово је својеврсна музика, музика коју компонује градска бука.

НОВЕ МОГУЋНОСТИ ИНСТРУМЕНАТА — **Ако се вратимо мало уназад, у 1893. годину, затећи ћемо у Њујорку италијанског композитора Ферућа Бусонија како се пита да ли су музички инструменти достигли врхунац својих изражајних могућности или постоје још неиспитана поља.** У ствари, нови звуци су већ продирали у оркестар, тако се у Росинијевој симфонији „Сињор Брускино" појављује звук — прахера! Други композитор који је истраживао нове могућности инструменталне музике био је Чајковски. У његовој чувеној „Увертири 1812." чује се права правцата топовска паљба. Сви који знају ту увертиру сложиће се да је она најбучније музичко дело које је икада компоновано. Необичан је доживљај слушати оркестар како је изводи.

УБИСТВЕНИ ЗВУЦИ — Али, Бусони је желео да пронађе нешто сасвим ново, апарат који би производио музику независно од инструмената. Техничари, музичари и проналазачи дали су се у трагање за средством које не би имало ни жице, ни цеви, ни удараљке. Тако су футуристи 1921. године у Паризу измислили машину коју су назвали „дисинтонер". Она је производила, могло би се рећи, убиствене звуке и публика ју је брзо одбацила. О том експерименту ништа се више није чуло, али у **Америци је већ неко радио на новом изуму: Тадеуш Кахил. Његов уређај производио је звук електронским путем. Било је то збиља нешто ново и Кахилови експерименти узбудили су духове!**

АЉБА НА КОНЦЕРТУ

ШЕФЕР СНИМА ВОЗОВЕ — Тек по завршетку другог светског рата почела је стварно да се развија нова музика. **Упоредо са техничким новинама у снимању и репродуковању звука, које су разрађене за време рата, било је могуће експериментисати са новим облицима звука.** Један од малобројних који су се бавили снимањем различитих звукова и шумова и њиховим комбиновањем у нове облике музике био је Француз Пјер Шефер. Он је окупио групу музичара и техничара и одвео их на париску железничку станицу да тамо снимају возове. Од тога су компоновали такозвану **конкретну музику.**

ПО ЖЕЉИ КОМПОЗИТОРА — Сваки звук може се уклопити у конкретну музику: завијање сирене, људски гласови, бука машина, ветар, грактање птица, бура на мору. Ти звуци снимају се на магнетофонску траку а затим се мешају и комбинују по жељи композитора. Сваки звук, исто тако, може бити измењен различитим средствима, као што су филтери, може да се појача или утиша. **Али, стварни напредак у тој новој врсти музике био је изум Тадеуша Кахила који је експериментисао са електронским звуком.**

КАО ИЗ СВЕМИРА — Електронски звуци немају везе са звуцима из природе нити буком коју слушамо сваки дан на улици. Они се производе помоћу резонантних кружних радио-таласа и могуће је сасвим по жељи подесити њихов тон, јачину и боју. Употребом филтера вибрације се комбинују на безброј начина, а композитор може да производи ефекте ломљења леда, цепања, застрашујући ехо који као да долази из дубоких бунара. Ова музика личи на неку непознату, свемирску. Она се данас користи како на филму, тако и на радију и телевизији.

СВЕ НА ДУГМЕ — Данас се електронском музиком експериментише у многим земљама. Међу водећим композиторима те музике налазе се Немац Штокхаузен, Белгијанац Пусер, Швеђанин Нилсен и Италијан Берио. Код нас то су Владан Радовановић и Пол Пињон. Стари музички облици, брижљиво писани ноту по ноту, са деоницама за сваки инструмент, могу се једноставно заменити низом упутстава оператору које дугме да притисне или коју ручицу да потегне. Разуме се, резултати су посве другачији, налик на уметност сликара који кичицом меша боје. Има људи који се смеју тој новој музици или се љуте на композитора. Али, само историја може показати да ли је она напредак или тек неуспели покушај

ФАНТАСТИЧНА ПРИЧА

ПРЕ НЕГО ШТО КРЕНУ ДО ЗВЕЗДА

Космолет ће понети само уређаје који ће монтирати аутомате у зависности од услова на које космонаути буду наишли.

К. ФИЈАЛКОВСКИ

Институт се налазио на скровитом месту, окружен великим старим боровима. Бели пут, којим сам стигао са аеродрома, завршавао се пред капијом, обичном гвозденом капијом. Потражио сам погледом пролаз за пешаке, али њега није било. Једино се поред саме капије на зиду налазио мали сивкасти екран, испод којега је била бела дирка видеофона. Притиснуо сам је. Аутомат је проговорио:

— Институт кибернетике. Кога тражите?

— Професора Кедрока... Ја сам његов асистент...

—Уђи! Професор ће те касније потражити.

Окренуо сам се од екрана. Капија је нестала. То је, значи, било само поље сила, стилизовано као старинска капија... Прешао сам неколико десетина корака према згради, кад се ветар на тренутак утишао, борови су престали да шуме и мени се учинило да чујем пригушене позиве људских гласова. Погледао сам према невеликом округлом павиљону који се, удаљен од главне зграде, налазио по страни. Али је ветар опет почео да дува, зањихао је круне борова и ја сам опет чуо само њихов шум. Ипак, био сам убеђен да се тамо нешто догађа. За тренутак сам се колебао, а затим сам уском, у трави угаженом стазицом пошао према павиљону. Да, сада сам јасно чуо...

— Стој! — неочекивано је викнуо неко сасвим близу.

Окренуо сам се. Био је то андроидни аутомат.

— Стој! — поновио је. — Професор Кедрок забранио је да се тамо улази.

— Али, ја... ја сам његов асистент.

Напад

Погледао сам павиљон и скренуо према Институту, преко траве, између борових стабала... Изненадно, спотакао сам се, нагазивши на нешто што је искочило испод мојих ногу.

Био је то неки мали аутомат, који је лежао у трави, сличан спљоштеној лопти. Нагазио сам на један од екстремитета који му је служио као ослонац.

— Устани! — наредио сам, нагнувши се над њиме.

Он је чудно забубњао, али се није померио. „Очигледно поремећене су му унутрашње везе", помислио сам. Тек тада сам приметио прорез на његовом оклопу. Он је почињао квадратним отвором, а даље је оклоп био просечен у дужини од неколико десетина сантиметара... Прорез је начињен радним екстремитетима неког аутомата. Помислио сам да ћу нешто моћи сазнати од овога малишана ако његове везе нису исувише оштећене.

— Како се зовеш? — нагнуо сам се да бих боље погледао оштећења.

У том тренутку, он се бацио према мени и да нисам одскочио, он би сигурно разбио пријемник који је био причвршћен на ремену мога костима. Такав поступак аутомата био је апсолутно неверован. Он је напао човека!

— Андроиде! — позвао сам и поновио: — Андроиде! — мада сам већ чуо његове кораке из правца павиљона. Стигао је брзо. Осетивши његово присуство, елипсоидни аутомат је оживео и почео млатарали кроз ваздух својим радним екстремитетима. Андроид је деловао муњевито. Међу електродама, причвршћеним на његовим хватаљкама, блеснуо је пламен електричног пражњења. Он је, за тренутак, ошинуо пламеном сваки од екстремитета елипсоидног аутомата и они су, један за другим, замирали, поцрнели и истопљени.

А ако удари мене?

Андроид је то учинио сам, без моје наредбе. Значи да је имао претходне инструкције. Он је имао задатак да уништава друге аутомате. Нехотице сам учинио корак уназад. А шта ако сада удари мене? Не, то није могућно. Знам да је то немогућно, ја сам кибернетичар. Да бих сачувао поштовање према самоме себи, пружио сам руку и додирнуо његов оклоп.

Одмакавши се од елипсоида, андроид се окренуо према мени. Био је виши од мене за главу.

— Не могу те слушати. Имам наредбе. Желиш ли да их измениш?

— Не... А чије су наредбе?

— Професора Кедрока.

Институт је био празан, поља сила била су уклоњена и по ходницима је господарио ветар... Пришао ми је један андроид.

— Кер Варт,

— Да, ја сам!

— Професор те чека.

Пошао сам за њим. Прво смо ишли ходницима, а затим смо сишли у подруме Института. Стигли смо до огромне сале. У њој су се налазиле тоне кибернетског крша. Оштећени и полунагорели костури различитих аутомата, по поду просути кристали унутрашњих система, који су се, крцкајући, ломили под ногама, неки андроид са ишчупаном чеоном пло-

чом који је стајао у чудном положају. Одевени у заштитне сиве скафандре, људи су чепркали по олупинама.

Ускоро је стигао професор.

— Здраво! Стигао си у најинтересантнијем тренутку... Веома интересантном — додао је он тише. — Касније ћемо поразговарати подробније, сада сам заузет.

Мала сала била је пуна. Нисам могао ни претпоставити да Кедрок има толико сарадника.

— Пре свега, морам вам се извинити, — почео је Кедрок — због тога што вас од почетка рада нисам упознао са циљем експеримената. И морам да вам се захвалим што сте, без обзира на то, наставили да радите са мном. Уосталом, то што нисте знали све — такође је било део експеримената, јер смо ми овде, — он се осмехнуо — сви ми овде у Институту, били својеврсна посада космолета.

Проблем није једноставан!

— Каква посада? — упитао је неко из задњих редова. И мени се учинило да се Кедрок погрешно изразио.

— Добро сте чули. Управо посада космолета на путу према некој звезди... Објаснићу вам све, али морам почети од почетка. Ви знате да су већ годинама у току истраживања повезана с предвиђеним летовима ка звездама. Пошто смо ми Институт кибернетике, постављен нам је задатак да створимо универзални аутомат, који би — у непознатим условима које није могућно предвидети, а који постоје на планетама далеких звезда — могао извршавати задатке које му поставе космонаути.

— Проблем није био једноставан. Било је разних пројеката. Било је покушаја да се створе аутомати с најразноликијим извршним функцијама, у зависности од услова и карактера послова. Али се од тога одустало, јер би се морале израдити хиљаде најразличитијих уређаја. Чак — десетине или стотине хиљада. Разноликост услова на разним планетама је огромна. У једној етапи рада, нама је чак изгледало да је проблем нерешив.

Професор је за тренутак заћутао.

— Међутим, дошли смо до закључка да је он нерешив само ако се полази од класичне теорије аутомата...

Кедрок је заћутао. У сали је владала напета тишина.

— Али, може се поћи и другим путем, оним којим је кренула еволуција живих организама. Организми су се образовали у зависности од мењања услова. Ми смо — он је подигао глас — поступили на исти начин. Космолет носи само уређаје који монтирају аутомате. Аутомати ће бити монтирани тек тамо, на далеким планетама. У зависности од услова на које космонаути наиђу.

Сад су сви почели говорити у глас. Професор је подигао руку.

— Сачекајте, то још није све. Постоје два проблема. Први: тих аутомата, који се унеколико међусобно разликују, мора бити велик број... јер ће задатке моћи извршавати само они који се ствар но прилагоде условима... Остали се могу уништити... Знатно је озбиљнији други проблем. Код аутомата не сме бити никаквих унапред одређених ограничења. Истина, онима који издрже испитивања и који ће се израђивати у серији, могућно је касније уградити ограничаваче... Међутим, увек постоји могућност да се аутомати без ограничавача, пре него што буду уништени, размиле по космолету... Шта прети његовој посади у том случају? Требало је да дамо одговор на то питање. Због тога смо пустили на слободу аутомате које смо израдили и прилике у Институту постале су сличне онима које могу настати у космолету. И, ето, убедили смо се да се ништа опасно није догодило. Аутомати, чак и без ограничавача, не нападају људе...

— Мене је аутомат напао! — рекао сам веома гласно, најгласније што сам могао.

Сви су се окренули према мени.

— Напао ме је невелики елипсоидни аутомат и хтео је да ми сломи кључњачу. — показао сам место где ме аутомат умало није ударио.

Ја сам човек

Професор је пажљиво погледао у мом правцу, а затим ми је пришао.

— Јеси ли сигуран да је то био елипсоид?

Потврдно сам климнуо главом.

— А да ли је ово — он је показао мој унителевизитронски пријемник, причвршћен на скафандру изнад кључњаче — и тада било на теби?

— Да!

— Јасно. Он није напао тебе. Желео је да ти узме пријемник. Неки делови пријемника садрже једињење која тај аутомат тражи. На жалост, он нема ограничаваче и не зна да се од људи не сме ништа одузимати, чак ни оно што је аутоматима најпотребније... Понављам: аутомати не нападају људе...

Нисам чекао да Кедрок заврши. Изишао сам из сале. Пошао сам ходницима према излазу, а затим кроз траву међу боровима, према павиљону.

На андроида нисам обратио пажњу. У павиљону је било мрачно и нешто се кретало.

Зауставио сам се, скинуо са скафандра унителевизитрон и бацио га, а затим сам ушао у павиљон.

Морао сам се сам убедити.

Ја сам човек, а они су аутомати без ограничавача.

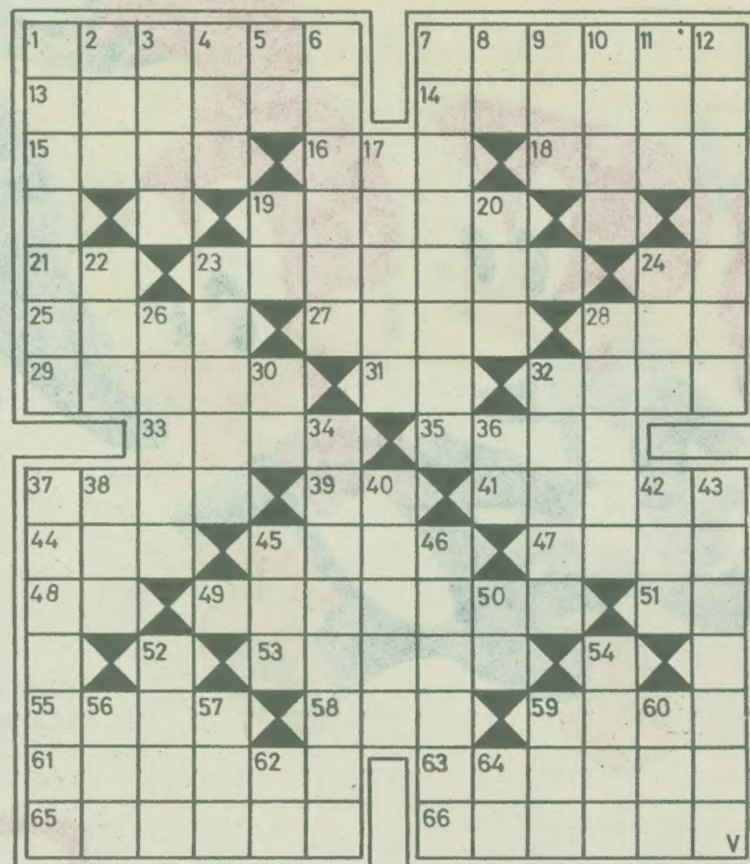
укрштене речи

ВОДОРАВНО:

1) Васиона, 7) тропска биљка, 13) музички израз, 14) оптичар, 15) познати шпански фудбалски клуб, 19) класе у Индији, 21) река у Аустрији, притока Дунава, 23) административна подручја у Швајцарској, 24) један зачин, 25) уже за хватање дивљачи, 27) река у Италији, 28) часовник, 29) маслина, 31) скраћеница за „ад акта", 32) главни град Гане, 33) наша река, десна притока Неретве, 35) вика, галама, 37) плакање, 39) избочина копна у море, 41) пољско имање изван села у Војводини, 44) грчки фудбалски клуб, 45) врста карташке игре, 47) индонежанско острво, 48) два сугласника, 49) река у Црној Гори, 51) река у Сибиру, 53) познати француски фудбалер, 55) брђанка, 58) Савез социјалистичке омладине (скр.), 59) град у Јордану, 61) брдо у Београду, 63) зраци разорне снаге, 65) део радио-апарата, 66) Северни пол.

УСПРАВНО:

1) Део брода, 2) стара мера за тежину (мн.), 3) место становања, 4) француски филмски режисер (Луј), 5) самогласник и сугласник, 6) велика афричка равница, 7) становник једног америчког града, 8) першун, 9) филмски „Светац" (Роџер), 10) нотес, 11) скраћеница једног арапског савеза, 19) предлог, 20) чехословачка афирмација, 22) личност из индијског спева „Махабхарата", 23) један занатлија, 24) индустријска област у Немачкој, 26) сиротан, сироче, 28) нотна лествица, 30) коњски поводац, 32) лука у Црвеном мору, 34) источњачки орнамент, 36) историјско место у Малој Азији, 37) врста конзервиране хране, 38) бугарска новчана јединица, 40) држава у Африци, 42) телефонски позив, 43) град у Далмацији, 45) животињски зов, 46) град у Македонији, 50) треће и прво слово абецеде, 52) тврдица, 54) снежни нанос, 56) страно мушко име, 57) немани, 59) Академски спортски клуб (скр.), 60) мера за површину (мн.), 62) предлог (нем.), 64) мера за површину.

РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА

ВОДОРАВНО: 1) Марс, 4) АСК, 7) лупа, и, 10) атентатор, р, 11) сено, 13) Еол, 14) НАМА, 16) Аламо, н, 18) парип, е, 19) Естонац, л, 22) ски, 24) аргон, 25) ДИФ, 27) утва, 29) ОАС, 30) кота, 31) Трајан, 32) нектар, 33) Рина, 34) ови, 36) пора, 37) аја, 38) ушице, 40) Код, а, 41) плакате, 43) Адриа, 45) Анита, 48) Сеул, 49) кна, 51) Исак, к, 52) порозност, т, 53) алат, 54) сит, 55) Аида.

Издаје и штампа НИП „ПОЛИТИКА" Македонска 29, 11000 Београд. Директор НИП „ПОЛИТИКА" Вукоје Булатовић. Главни и одговорни уредник „ПОЛИТИКИНОГ ЗАБАВНИКА" Живород Стојановић. Уредници: Кринка Виторовић, телефон 324-191/525, Нурихана Ђозић, телефон 324-483. Технички уредник Владимир Горбунов, телефон 326-620. Секретаријат: телефон 324-191/523. Претплата за нашу земљу: годишња 220,00 дин, полугодишња 110,00 дин, тромесечна 55,00 дин. Претплата за иностранство: годишња 440,00 дин, полугодишња 220,00 дин, тромесечна 110,00 дин. Уплате на текући рачун број 60801-601-822. Годишња претплата у страној валути: ДМ 64.—, Долар 25.—, Фф. 110.—, Шфр. 66.—, Шкр. 108.—, Девизне уплате из иностранства слати преко Београдске банке — Београд на рачун 60811-620-292-32000-000-00054. Поштански фах 124. Телефони: 324-471, централа 324-191 и 325-761. Рукописи, фотографије и цртежи се не враћају. Огласна агенција: Македонска 35/I, тел. 322-711. На основу мишљења Републичког секретаријата за културу СР Србије број 413-2973-02 од 22. I 1973. године не плаћа се порез на промет.

ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК

Мала пошта

11001 БЕОГРАД
МАКЕДОНСКА 29, П. ФАХ 124

Драги Забавничe,

САВЕЗ ТРИ ЦАРА

Желио бих знати када је, гдје и између кога склопљен Савез три цара?

Зоран Праљ, Карловац

Такозвани Савез три цара склопљен је између Русије, Немачке и Аустро-Угарске 22. октобра 1873. године. Свака од три потписнице имала је при томе у виду сопствене интересе: Русија — да ће уз помоћ Немачке успети да се докопа мореуза Босфора и Дарданела, Немачка — да ће стећи савезнике против Француске, а Аустро-Угарска да би добила подршку за освајачке амбиције на Балкану. Међутим, Савез није био нарочито дугог века: раскинут је 18. јуна 1887. иступањем Русије због све већих немачких тежњи за продор на Исток.

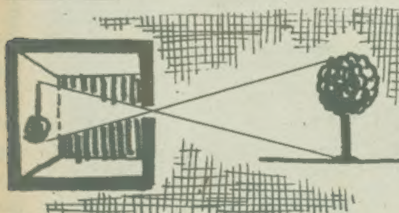

ПРВИ ФОТО-АПАРАТ

Хтјела бих сазнати ко је први пронашао фото-апарат и кад.

Невнека Стипић, Дрниш

Универзални геније Леонардо да Винчи, дао је још 1500. године први опис „камере опскуре". То је била једноставна камера са отвором, без сочива. Иако је тиме фотографски апарат био пронађен, тек 1822. године начињене су помоћу „камере опскуре" прве фотографије јер се у време Леонарда да Винчија није знало за плоче и филмове осетљиве на светлост.

ДОМИШЉАТИ ГАЛЕБ

Интересује ме како се неки галебови хране тврдим шкољкама.

Срећко Симић, Никшић

Сребрнасти галеб (Larus argentatus), велики бели галеб са црним врховима крила, који живи у северном Атлантику, дошао је на идеју како да отвори тврду шкољку. Узима шкољку у кљун и узлетевши високо испусти је на друм, мост или неки поплочан простор. Кад шкољка падне, разбија се, птица одмах слети и добро се угости.

ОЛОВКЕ ИЗ 16. ВЕКА

Препирао сам се са сестром која каже да је графитна оловка пронађена у овом веку. Ја мислим да је то било много раније. Молим те, помози ми!

Стојан Зекић, Аранђеловац

Прве оловке са графитом направљене су у Енглеској 1565. године, убрзо пошто је откривен рудник графита у Бороудејлу 1554. У почетку је сам графит стављан међу дрвене облоге, а тек 1795. године почео се млети и мешати са иловачом да би био тврђи.

ТЕЖА ОД ВАЗДУХА

Чуо сам да има неке разлике између летелице и пловилице па бих желео да знам да ли је то тачно?

Ратко Матић, Кладово

У ширем смислу речи летелица је исто као и пловилица — ваздухоплов. Међутим, разлике ипак има. Наиме, летелица је ваздухоплов тежи од ваздуха док је са пловилицом обрнуто; она је лакша од ваздуха.

СТАЛЕШКА ОДЕЋА

Реци ми, ако знаш, како је изгледала римска туника.

Мерсиха Човић, Бањалука

Туника коју су носили стари Римљани личила је на кошуљу, а правила се од беле вуне, с кратким рукавима или без њих и допирала је до колена. Преко ње се, изнад бокова, носио појас. Испод тунике Римљани су врло рано почели да носе и кошуље.

Туника је била и сталешко обележје. Римски сенатори и витезови носили су тунику са гримизном пругом која се пружала од врата дуж целе тунике. Сенаторска туника имала је широку, а витешка уску пругу. Плебс је носио једноставне, сиве тунике без икаквог обележја.

МЕЊАМО, ПОКЛАЊАМО, ТРАЖИМО

Почео сам да скупљам поштанске марке па бих желео да се мењам са читаоцима Забавника: за једну страну дајем три домаће марке. **Дарко Чоловић, Душана Дугалића 25, 34000 Крагујевац**

—●—

Читаоцима Забавника за сваку значку коју ми пошаљу дајем четири разгледнице или шест марака или једну дупликат-значку. **Сашо Велески, Маршала Тита, Кула нински део, стан 4, 97500 Прилеп**

—●—

За сваки број Алана Форда до броја 60, укључујући и број 61 и 70, дајем два Лунова магнус-стрипа, две Златне серије или два Микијева забавника. Могу да дам и по један Денис, Екс алманах или Супер стрип бис. **Предраг Црнковић, Пожешка 166/20, 11001 Београд**

—●—

Поседујем 600 страних и домаћих маркица. Ко жели да се мења и да ми пошаље плоче (било какве) добиће од мене маркице по договору. **Димитрије Микша, Шумска 13, 26226 Мраморак**

WALT DISNEY
МИКИ

ЗДРАВО, СТАРИ 'ОЋЕШ ЛИ СА МНОМ ДО МОЈЕ ФАРМЕ?
ЗДРАВО, ШИЉО!

ФАРМЕ? МИСЛИШ НА ОНО ИМАЊЦЕ ШТО ТИ ЈЕ ОСТАВИО ОНАЈ РОЂАК?
АХА! СИГУРАН САМ ДА ЋУ СЕ ОБОГАТИТИ! УСКАЧИ!

ЗНАШ, СТАЛНО ЧИТАМ НАУЧНЕ КЊИГЕ О ФАРМЕРСТВУ!
ПА ТО ЈЕ СЈАЈНО, ШИЉО!

ВЕЋ СВЕ ЗНАМ О НАВОДЊАВАЊУ, О МОГУЋНОСТИМА ДА СЕ ДОБИЈУ ДВЕ ЖЕТВЕ!
НАПРЕДУЈЕШ, ШИЉО!

Е, КОЛИМА СЕ ДАЉЕ НЕ МОЖЕ! БОЉЕ ОБУЈ ОВО...
?

КАД СПОМЕНУХ ДВЕ ЖЕТВЕ, И ЈА САМ ЗА ТО...
ХМ! МОРА ДА ЈЕ ОВДЕ ПАДАЛО МНОГО КИШЕ!

ПРВО ПРИПРЕМИШ ЗЕМЉИШТЕ ЗА ЈЕДНУ... АЈ' УСКАЧИ!
ШИЉО! ПА ТЕБИ ЈЕ ЦЕЛО ИМАЊЕ **ПОПЛАВЉЕНО!**

ПОПЛАВЉЕНО? ХА! ХА! ДОБРА ШАЛА! АЛ' НИЈЕ ДРУГАР... ОНО ЈЕ САМО...
?

... НАВОДЊЕНО!
НАВОДЊЕНО?
?!

НЕГО... ШЕС' МЕСЕЦИ ГА НАВОДЊАВАМ И ГАЈИМ...

? ?
ЖАБЕ КРЕКЕТУШЕ... А КАД ВОДА ОПАДНЕ ОНДА **БЛАТНЕ КОРЊАЧЕ!**